

Alderholmen och Amicitia

– hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område
som står inför förändrad användning?

Ettapp 1
Alderholmens äldre bebyggelse
Kulturhistorisk inventering

Alderholmen
Gävle stad
Gävle kommun
Gästrikland
2004–2005

Klara Wirdby
Lena Boox

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa i länsmuseets butik, beställa på tfn 026-65 56 35 eller e-post butiken@xlm.se

Länsmuseet Gävleborg
Box 746, 801 28 Gävle
Telefon 026-65 56 00
Fax 026-65 56 29
butiken@xlm.se
www.lansmuseetgavleborg.se

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Alderholmen och Amicitia

– hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område
som står inför förändrad användning?

Etapp 1

Alderholmens äldre bebyggelse

Kulturhistorisk inventering

Alderholmen

Gävle stad

Gävle kommun

Gästrikland

2004–2005

Rapport 2005:01

Klara Wirdby

Lena Boox

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Utgivning och distribution:
Länsmuseet Gävleborg
Box 746, 801 28 Gävle
Telefon 026-65 56 00
Fax 026-65 56 29

© Länsmuseet Gävleborg 2005

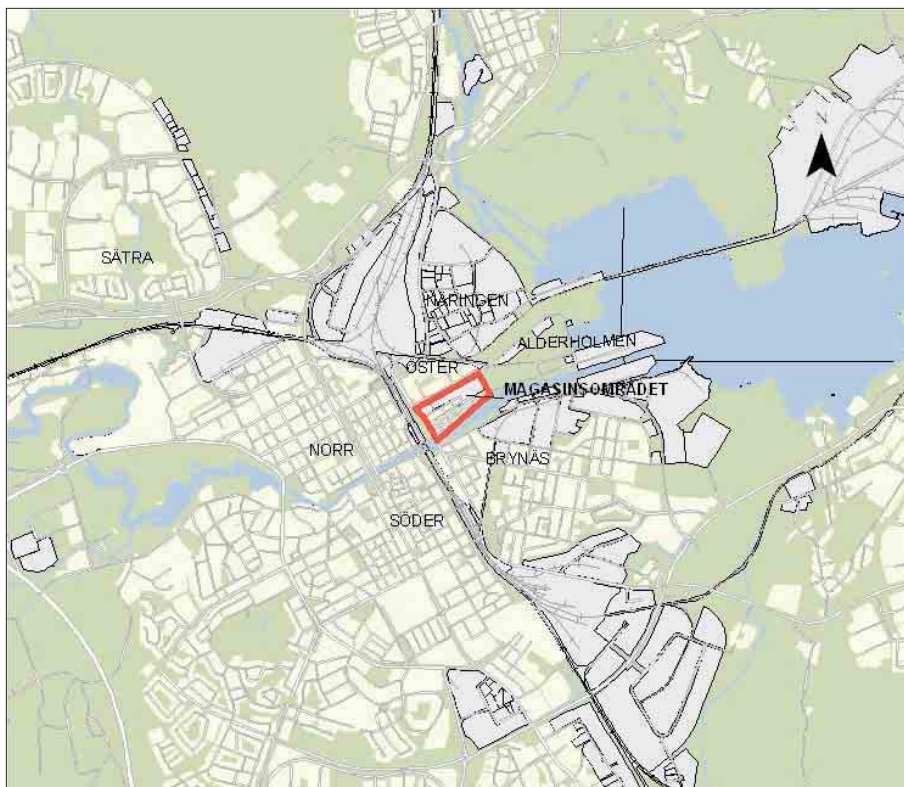
Omslagsbild: Trämagasin i kvarteret Bleket
Foto: Klara Wirdby, Länsmuseet Gävleborg Dg 04-2460

ISSN 0281-3181

Kopiering: Länsmuseet Gävleborg 2005

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	6
Målsättning med projektet	6
Två etapper	7
Aktiviteter inom projektet	7
Etapp 1 Alderholmens äldre bebyggelse	8
Målsättning och metod	8
Inventering	8
Klassificering av byggnadernas kulturhistoriska värden	9
Begreppet värdebärare	9
Redovisning av etapp 1	10
Alderholmens historia	10
Alderholmens utveckling fram till stadsbranden 1869	10
Återuppförandet efter branden	11
Alderholmen under 1900-talet	13
Miljö och byggnader på Alderholmen	14
Utomhusmiljön.....	15
Kvarteret Härbäret (hus A, B, C), Alderholmen 8:1.....	19
Kvarteret Brandmannen (hus A), Alderholmen 9:1	22
Kvarteret Brandmannen (hus B, C), Alderholmen 9:1	25
Kvarteret Brandmannen (hus D), Alderholmen 9:1	26
Kvarteret Svärtan (hus A, B, C), Alderholmen 10:1	27
Kvarteret Svärtan (hus D, E), Alderholmen 10:6	30
Kvarteret Venus (hus A, B), Alderholmen 37:1	32
Kvarteret Bråbänken (hus C, D), Alderholmen 37:1	34
Kvarteret S:t Georg, Alderholmen 18:1	36
Kvarteret S:t Anna (hus A, B), Alderholmen 17:2, 17:3.....	39
Kvarteret Järnvågen (hus A), Alderholmen 19:2	42
Kvarteret Järnvågen (hus B), Alderholmen 19:3	44
Kvarteret Enigheten (hus A, B), Alderholmen 20:1	47
Kvarteret S:t Brita, Alderholmen 21:1	49
Kvarteret Harru, Alderholmen 34:2, 34:3	50
Kvarteret Turken (hus A, B), Alderholmen 15:2	53
Kvarteret Turken (hus C), Alderholmen 15:2	56
Kvarteret Bleket (hus A, B), Alderholmen 14:2	59
Kvarteret Bleket (hus C), Alderholmen 14:2	62
Kvarteret Freden, Alderholmen 26:1	65
Kvarteret Tre Bröder, Alderholmen 25:4.....	68
Kvarteret Hoppet, Alderholmen 24:3, 24:5	70
Kvarteret Kletus, Alderholmen 23:1	73
Kvarteret Amicitia, Alderholmen 22:3, 22:4, 22:5.....	76
Hantering av värdebärare vid ombyggnad.....	79
Tak.....	80
Fasader, fönster och portar	80
Interiör	80
Utomhusmiljön.....	81
Administrativa uppgifter	82
Referenser	82
Bilaga 1 Projektbeskrivning	
Bilaga 2 Inventeringsblankett	

*Gävle stad med magasinsområdet på Alderholmen markerat.
Karta från Bygg & Miljö, Gävle kommun.*

SAMMANFATTNING

Alderholmen är idag en halvö och begränsas av Gavleån i söder, Holmkanalen i norr och Fältskärsleden i väster. Alderholmens västra del har magasinsbebyggelse bevarad från slutet av 1800-talet, vilken speglar Gävle som handels- och sjöfartscentrum. Det har länge diskuterats att bygga bostäder på de östra delarna och nu är planerna återigen aktuella.

I samband med bostadsexploateringen är tanken att knyta ihop det nya bostadsområdet med Gävle centrum genom att vitalisera magasinsområdet på Alderholmen. Flera av magasinerna står idag utan användning. Alderholmen med dess magasinsbebyggelse är en av de mest välbevarade kulturhistoriska miljöerna i Gävle och ingår i riksintresseområdet för Gävle stad (K800). Området har ett högt kulturhistoriskt värde även i ett nationellt perspektiv.

Länsmuseet Gävleborg sökte och beviljades medel från Riksantikvarieämbetet för att genomföra inventeringsprojektet *Alderholmen och Amicitia – hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område som står inför förändrad användning?* Projektet har genomförts i två etapper där den första etappen omfattar en översiktlig inventering av samtliga äldre byggnader på Alderholmen. Föreliggande rapport redovisar etapp ett. I den andra etappen studeras kvarteret Amicitia, ett av de mest välbevarade magasinerna, separat ur antikvariska, byggnadstekniska och fastighetsekonomiska aspekter. Projektet är ett samarbetsprojekt mellan Länsmuseet Gävleborg, Länsstyrelsen Gävleborg, Bygg & Miljö vid Gävle kommun och fastighetsägare i området.

Syftet med projektet är att konkretisera de kulturhistoriska värden som finns i området för att kunna hantera dem i kommande förändringsprocess. De kulturhistoriska värdena har definierats genom detaljer, i projektet kallade värdebärare, i den fysiska miljön. En enskild värdebärare kan ha mindre betydelse medan de sammantagna värdebärarna ger det kulturhistoriska värdet. Byggnaderna har även klassificerats efter en tregradig skala där klass 1 utgör synnerligen märkliga byggnader, klass 2 särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader och klass 3 byggnader med miljöskapande värde. Inom projektet har stadsvandringar, studieresor och föreläsningar genomförts i samarbete med Gävle kommun och fastighetsägare i området.

Samtliga inventerade byggnader presenteras separat i rapporten med beskrivning, kulturhistorisk värdering, kulturhistoriskt värde enligt de tre klasserna, om länsmuseet rekommenderar rivningsförbud samt vilka värdebärare som finns i byggnaderna. Värdebärarna presenteras dels i tabellform och dels i en bild. De exteriört inventerade byggnaderna är kvarteren Härbärgen, Brandmannen, Venus, Bråbänken, S:t Georg, S:t Anna, Järnvågen, Enigheten, S:t Brita, Harru, Turken, Bleket, Freden, Tre bröder, Hoppet, Kletus och Amicitia. Några byggnader har även inventerats interiört och dessa är S:t Georg, S:t Anna, Enigheten, S:t Brita, Harru, Turken, Bleket, Hoppet, Kletus och Amicitia. Även utomhusmiljön har inventerats och de värdebärare som är tydliga är de spår som vittnar om ursprunglig funktion men även det som ger området karaktären av industriområde idag.

För att underlätta vid en kommande förändringsprocess har förväntade önskemål om förändringar försökt definieras. I rapporten tas ställning till hur dessa förväntade önskemål om förändringar bör hanteras. Önskemål om att inreda bostäder i området kommer troligen att bli aktuellt. De ombyggnader som krävs i vissa av magasinerna för att inrymma bostäder kan bli mycket omfattande med bland annat nya fönsterupptagningar. Det är viktigt att väga

intresset av att inrymma bostäder, och hur de i så fall kan utformas, mot det kulturhistoriska värdet. Att kommunen upprättar bestämmelser i detaljplan över hur framför allt exteriöra förändringar ska hanteras i magasinsområdet är av stor betydelse för säkrandet av kulturmiljön.

BAKGRUND

Allt sedan anläggandet av den nya hamnen Fredriksskans år 1905 har Alderholmens betydelse för sjöfarten minskat. Detta har inneburit en förändrad användning av byggnadsbeståndet på Alderholmen. Sedan den inre hamnen vid Alderholmen stängdes definitivt 1992 har de yttre delarna av Alderholmen utarmats på verksamheter. Denna utveckling har också påverkat de inre delarna av Alderholmen. Sedan 1980-talet har planer funnits på att exploatera de yttre delarna av Alderholmen för bostäder. En omvandling av de västra delarna av Alderholmen, där den äldre magasinsbebyggelsen från slutet av 1800-talet dominerar, har också diskuterats. Flera inventeringar och utredningar har genomförts av Länsmuseum Gävleborg och Gävle kommun för att ge underlag inför eventuella förändringar. Alderholmen med dess magasinsbebyggelse är en av de mest välbevarade kulturhistoriska miljöerna i Gävle och ingår i riksintresseområde för Gävle stad (K800). Området har ett högt kulturhistoriskt värde även i ett nationellt perspektiv.

Exploateringen av bostäder på de yttre delarna av Alderholmen är återigen aktuella och projektet har i nuläget kommit så långt att byggherrar knutits till byggrätter och arkitekter har upphandlats för att rita på detaljförslag. Vad det gäller de inre delarna av Alderholmen kommer gatumarken och utomhusmiljön rustas upp och ny detaljplan fastställas. Planarbetet beräknas komma igång under våren 2005.

Länsmuseum Gävleborg sökte och beviljades medel från Riksantikvarieämbetet via Länsstyrelsen för inventering och utredning av området Alderholmen inför eventuell omvandling. Se bilagd projektbeskrivning.

MÅLSÄTTNING MED PROJEKTET

Syftet med projektet är att konkretisera de kulturhistoriska värden som finns i området för att kunna hantera dem i kommande förändringsprocess. I samband med denna exploatering kommer de inre delarna av Alderholmen att rustas upp vad gäller den yttre miljön. En etablering av ett nytt bostadsområde på de yttre delarna av Alderholmen kommer att påverka den inre bebyggelsen då denna kommer att utgöra förbindelsen mellan den centrala staden och det nya bostadsområdet. Det är högst troligt att efterfrågan på lokaler och nya verksamheter kommer att öka bland magasinsbyggnaderna. Området med sin speciella karaktär uppskattas av många gävlebor och debatterna har varit intensiva om hur området kan utvecklas. För detta arbete krävs ett underlag som belyser de kulturhistoriska värdena.

I det genomförda arbetet har länsmuseum utarbetat en annan inventerings- och analysmodell än den traditionella för att se om de historiska spåren kan få

större genomslagskraft än i tidigare ärenden. Metoden syftar till att inte enbart beskriva området och dess historia utan att försöka konkretisera varför och på vilket sätt byggnaderna och miljön besitter ett kulturhistoriskt värde.

Genom att studera en av de mer välbevarade magasinsbyggnaderna, kvarteret Amicitia, ur antikvarisk och fastighetsekonomisk synvinkel tas underlag fram som ger exempel på framtida förändringsmöjligheter. Syftet är att belysa de ekonomiska förutsättningarna och hur de kulturhistoriska värdena kan bibehållas isamband med ombyggnad till nya verksamheter.

Ett annat viktigt syfte har varit att lyfta fram området och det genomförda arbetet i publika aktiviteter.

Två etapper

Projektet har under arbetets gång förgrenats i två tydliga etapper där den första etappen omfattar inventering och fastställande av värdebärare i området i stort samt hur dessa värdebärare kan tas tillvara i den framtida omvandlingen av området. Den andra etappen omfattar en djupare studie av magasinet Amicitia avseende förändring och användning. Föreliggande rapport avser enbart etapp ett.

Etapp 1 är utförd av Klara Wirdby, antikvarie vid Läns museet Gävleborg. Vid slutredigering av denna rapport har antikvarie Lena Boox medverkat. Alla foton i rapporten är, om inte annat anges, tagna av Klara Wirdby.

Etapp 2 utförs av antikvarie Lena Boox, vid Läns museet Gävleborg, och den kommer att avrapporteras under 2005.

Aktiviteter inom projektet

Stadsvandringar

Inom projektet har två stadsvandringar genomförts. Vid den ena bjöds Gävle kommuns tjänstemän och politiker in och syftet var att öka samförståndet kring de kulturhistoriska frågorna. Ämnet för vandringen var Gävles utveckling efter stadsbranden 1869. Stadsvandringen belyste de stadsplaner som upprättades för Gävle under slutet av 1800-talet, i vilka Alderholmen var en del. Stadsvandringen gick från Rådhuset i Gävle centrum där, de storslagna planerna är tydliga i esplanader och borgarpalats, till Alderholmen där även enklare funktionsbebyggelse planlades och arkitektritades med höga ambitioner på ståndsmässighet.

Den andra stadsvandringen belyste enbart Alderholmens historia och var en del av Riksantikvarieämbetets evenemang Kulturhusens dag, då kulturhistoriskt intressanta byggnader och miljöer hölls öppna för allmänheten över hela landet. På Alderholmen genomfördes en guidning av området och möjlighet gavs även att gå in i ett av de mest välbevarade hamnmagasinen, kvarteret Amicitia. I guidningen deltog drygt 40 personer.

Studieresa

För att få inspiration och lärdom om hur man kan utnyttja de kulturhistoriska värdebärarna, både i byggnader och i den yttre miljön vid omvandling av industriområden nära vatten, genomfördes en studieresa till Stockholm i oktober 2004. Deltagare på studieresan var tjänstemän från Bygg & Miljö och Tekniska kontoret vid Gävle kommun, Läns museet Gävleborg samt representanter för fastighetsägarna på Alderholmen.

Den första dagen tillbringades i Nacka kommun där kommunantikvarien och ansvarig planarkitekt presenterade de miljöer som omvandlats eller plane-

rades att omvandlas från industrimiljöer till bostads- eller kontorsmiljöer. Vi besökte Järla Sjö, Sickla industriområde, Finnboda varv samt Kvarnholmen. Medverkade gjorde även den antikvarie från Nyréns arkitektkontor som var delaktig i omvandlingsprocesserna.

Dag två besöktes först Ericssons gamla industriområde vid Telefonplan där Konstfack flyttat in i en av byggnaderna. Många andra byggnader står tomma och projektledaren från Stadsbyggnadskontoret i Stockholm berättade om stadens planer för området. Vidare besöktes Lilla Essingen där Electrolux industriområde byggs om för bostäder. Studieresan avslutades i Frihamnen där Hamnförvaltningen guidade oss runt i hamnmagasin byggda under första hälften av 1900-talet. Idag fungerar magasinerna som kontor.

Föreläsningar

Vid en lunchföreläsning hösten 2004 presenterades arbetet för Gefle Rotary Club, Gävle. Under våren 2005 kommer läns museet att delta vid Bostadsmässan, anordnad av Institutionen för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet, för att berätta om projektet. Inom ramen för läns museets egen programverksamhet kommer en kulturlunch att hållas om det utförda arbetet inom projektet.

ETAPP 1 ALDERHOLMENS ÄLDRE BEBYGGELSE

Denna rapport är en sammanställning av den inventering som Läns museet genomfört under sommaren 2004 och sammanfattar arbetet som gjorts inom etapp 1. I arbetet har befintligt äldre material från Gävle kommun och läns museet studerats. Målsättningen är att rapporten ska utgöra ett underlag för kommunen vid upprättandet av detaljplan och vid hantering av bygglov och bygganmälan.

Planeringen av projektet och genomförandet har bedrivits i nära samarbete mellan tjänstemän vid förvaltningen Bygg & Miljö, Gävle kommun, samt fastighetsägarna. Förhoppningen är att ett nära och tidigt samarbete ska ge förståelse och förutsättningar för ett beaktande av kulturvärdena.

Målsättning och metod

För att belysa de kulturhistoriska värdena på Alderholmen och få fram ett användbart underlag för den fortsatta planeringen av området önskas följande frågor besvaras:

- Vilka exteriöra och interiöra värdebärare finns hos respektive byggnad i området?
- Vilka värdebärare finns i kajområdet?
- Hur kan dessa värden tas tillvara vid förändringar av byggnaderna och omgivande mark?

Inventering

I samband med projektbeskrivningen gjordes ett urval av vilka byggnader som skulle inventeras. Urvalet följde Gävle kommuns planeringsunderlag från år 2000, *Magasinen på Alderholmen. Byggnadsbeskrivningar*. Urvalet omfattar 36

byggnader, vilka är de industri- och magasinsbyggnader som har en koppling till den äldre miljön. Urvalet omfattar inte Gevalias moderna fabriksbyggnader. De äldre magasinsbyggnader som förväntats ha välbevarade interiörer har även inventerats interiört. Dessa är S:t Anna, S:t Brita, Enigheten, Harru, Turken, Bleket, Hoppet, Kletus och Amicitia. Även den yttre miljön har inventerats.

En inventeringsblankett har använts och bifogats som bilaga till denna rapport.

Förutom inventeringen av varje enskild byggnad har även miljön kring byggnaderna beskrivits och dess kulturvärden har definierats.

Klassificering av byggnadernas kulturhistoriska värden

För att underlätta vid arbetet att införa juridisk reglering och skydd har en kulturhistorisk värdering av byggnaderna på Alderholmen utförts enligt en klassificering i tre kategorier. Den juridiska regleringen ska bland annat fungera som en vägledning för fastighetsägare inför eventuell förändring eller ombyggnad. Denna klassificering har gjorts direkt vid inventeringstillfället.

1. Synnerligen kulturhistoriskt värdefullt

Byggnader med mycket högt kulturhistoriskt värde där byggnadsminnesförklaring enligt KML kan vara aktuellt. De byggnadsdelar som genom analys bedömts vara värdebärare för en byggnad ska bevaras. Gäller såväl exteriört som interiört.

2. Särskilt kulturhistoriskt värdefullt

Byggnader som inte är av byggnadsminnesklass men har ett högt kulturhistoriskt värde där PBL:s 3:12 är tillämplig. De byggnadsdelar som genom analys bedömts vara värdebärare för en byggnad ska bevaras. Eventuella förändringar av värdebärare ska anpassas till helhetsmiljön. En högre restriktion gäller vid exteriöra förändringar än interiöra.

3. Miljöskapande värde

Byggnader som i sig själva inte äger ett högt kulturhistoriskt värde men som är en del av en helhetsmiljö med kulturhistoriskt värde. De värdebärare som utpekats ska generellt beaktas. Eventuella förändringar av värdebärare ska anpassas till helhetsmiljön.

Rivningsförbud

Utifrån det kulturhistoriska värdet har länsmuseet gjort en bedömning som rekommenderar att byggnaden inte får rivas.

Begreppet värdebärare

Syftet med inventeringen och sammanställningen av materialet över området Alderholmen har till stor del varit att göra de kulturhistoriska värdena tydliga. Förhoppningen har varit att det ska underlätta hanteringen av de kulturhistoriska värdena i den kommande plan- och bygglovprocessen.

Metoden som använts för att tydliggöra de kulturhistoriska värdena är en utveckling av kulturmiljösektorns arbetssätt. I stället för att beskriva områdets kulturhistoriska värde generellt i text har redan i inventeringsarbetet olika detaljer i byggnaderna och miljön pekats ut som kulturhistoriska värdebärare. En enskild värdebärare kan ha mindre betydelse medan de sammantagna värdebärarna utgör det kulturhistoriska värdet. Värdebärarna presenteras för varje byggnad i

en tabell samt illustreras i en bild. Vad gäller interiöra värdebärare redovisas de endast för de byggnader som inventerats interiört och endast i tabellform.

Redovisning av etapp 1

Rapporten inleds med en historisk beskrivning av Alderholmen. Därefter redovisas inventeringen. Inventeringen omfattar dels skrivningar om miljön och presentation av varje enskild inventerad byggnad på Alderholmen. Rapporten avslutas med rekommendationer om hur värdebärare i miljön och på byggnader ska hanteras vid framtida förvaltning och förändringar.

Den övergripande historiska beskrivningen över Alderholmen samt beskrivningarna av byggnadernas arkitektur och formspråk är hämtad ur Gävle kommuns inventering och fotodokumentation *Bebyggelse på Alderholmen* utförd 1985 av Jens Bergmark. Faktarutorna över byggnadstekniska uppgifter är hämtade ur *Magasinen på Alderholmen. Byggnadsbeskrivningar* utförd av Konsult Sven Lindberg, FFNS Falun, 2002 åt Gävle kommun.

ALDERHOLMENS HISTORIA

För att få en uppfattning om hur bebyggelsen och verksamheterna sett ut på Alderholmen genom historien ges en beskrivning av områdets utveckling. Beskrivningen har till stor del hämtats ur Gävle kommuns byggnadsinventering och fotodokumentation *Bebyggelse på Alderholmen* utförd 1985 av Jens Bergmark.

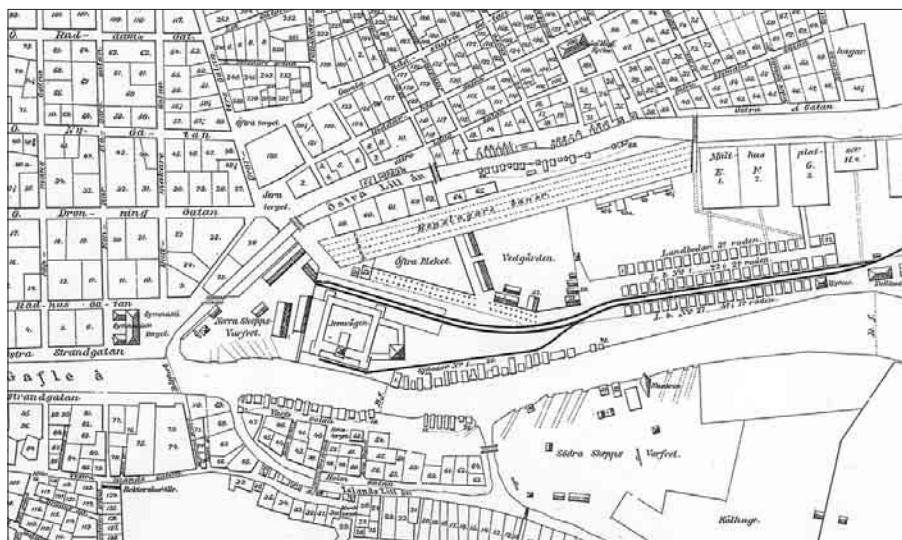
Alderholmens utveckling fram till stadsbranden 1869

Alderholmen var från början en ö vid Gavleåns utlopp i Inre fjärden. På den norra sidan löpte Lillån och på den södra sidan Gavleån. Lillåns förgrening från Gavleån skedde vid nuvarande Frimurarlogen, förbi Börshuset, över Centralplan och bort mot det som idag är Holmkanalen. Alderholmen omfattades alltså av ett mycket större område än vi idag förknippar den med.

Under 1600-talet påbörjades Alderholmens utveckling mot det handels- och sjöfartscentrum det senare blev. Holmen donerades 1622 till staden av kronan och snart börjar mängder av sjöbodas och magasin att växa upp utmed stränderna. Vid denna tid var fisket den dominerande näringen i staden, vilket kom att prägla Alderholmens bebyggelse.

Stadens handel var då hårt beskuren av det bottniska handelstvånget, som fram till 1765 förbjöd alla städer vid Bottniska viken att driva handel söder om Stockholm. Skulle man bedriva handel söder om Stockholm var man tvungen att gå in i Stockholm och förtulla varorna. Den lilla handel som ändå bedrevs i Gävle hade sitt centrum vid torget nedanför rådhuset och där fanns även en mindre järnvåg, några bodar och magasin.

Vid 1700-talets början hade järnframställningen expanderat kraftigt i Gästrikland och skeppningen av järn från Gävle hade på allvar kommit igång. Christoffer Polhem konstruerade en ny järnvåg som uppfördes 1706 på Alderholmens mellersta del. Denna våg byggdes under de följande decennierna till så att den vid århundradets mitt var den största och modernaste i landet. Om man idag står uppe på de östra spåren vid järnvägsstationen kan man se roströda

Karta från 1853 ur "Bebyggelse på Alderholmen" av Jens Bergmark.

markeringar i gatubeläggningen. Under de arkeologiska utgrävningarna inför ombyggnaderna av stationsområdet hittades spåren av järnvågen och dessa har markerats med linjer i gatubeläggningen.

Ungefär samtidigt som järnvågen byggdes, anlade staden en varvsplats på Alderholmens södra strand. Tidigare hade ett varv funnits på nuvarande Frimurarlogens tomt. Det nya varvet expanderade snabbt och byggde under mitten av 1700-talet stora oceangående fartyg. I samband med varvsnäringens uppsving anlades också ett flertal repslagarbanor och längs stränderna byggdes magasin och stolpbodar.

Att just Alderholmen kom att bli sjöfartens främsta utvecklingsområde berodde på dess fördelaktiga läge mellan inseglingstrännorna. Alderholmen sträckte sig långt in mot stadens centrum och fartyg kunde lasta och lossa varor med korta transportsträckor till marknadsplatserna i staden.

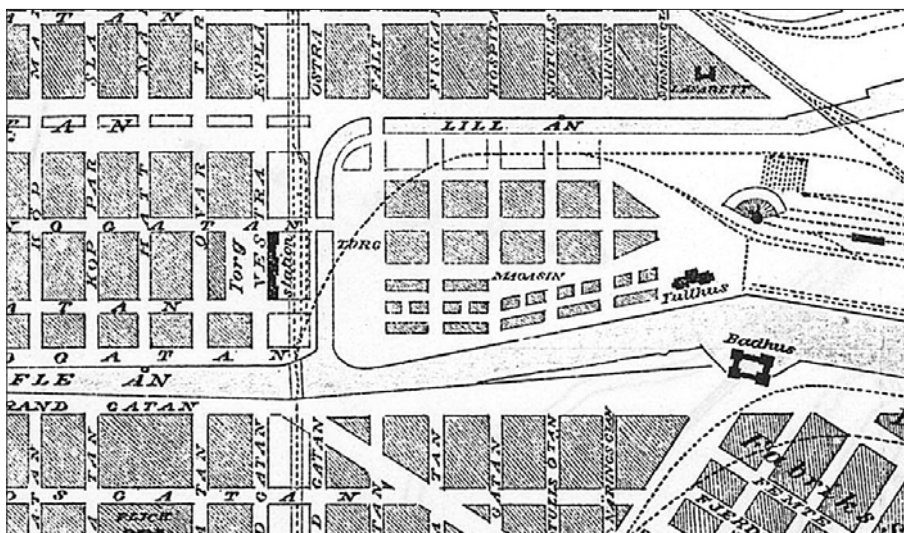
År 1787 erhöll staden fullständig stapelrätt, vilket betydde en fri och obehindrad handel även med utlandet och det är nu Gävle går sin verkliga storhetstid till mötes inom sjöfarten. Ytterligare ett varv anlades 1782 på Gavleåns södra sida och under 1790-talet är Gävle hamn den tredje största i riket, efter Stockholm och Göteborg. Norra varvet på Alderholmen har sin höjdpunkt under familjen Bångs ledning 1847–1869 och även rederinäringen utvecklades kraftigt under 1800-talet. Gävle-Dala järnväg anläggs 1855 och får slutdestination och stationshus på Alderholmen.

Vid branden 1869 förstördes all bebyggelse på Alderholmens västra delar. Varven kom i viss utsträckning att återanläggas efter branden, men varken dessa eller rederierna kom att nå de dimensioner de haft före 1869 och vid 1900-talets början var varvsnäringen i Gävle i det närmaste utdöd.

Återuppförandet efter branden

Enligt den stadsplanekommitté som ansvarade för stadens utformning efter branden var Alderholmen av stor betydelse för staden. I den stadsplan som Nils Ericson utarbetade fick holmen i stort sett den bebyggelsestruktur den har idag. Alderholmen skulle fortsätta att utgöra centrum för handel och sjöfart och det första steget var att uppföra ett tullhus på Norra Skeppsbron 1870.

År 1872 uppfördes första och andra radens magasin från ån räknat. Maga-

Karta från 1888 ur "Bebyggelse på Alderholmen" av Jens Bergmark.

sinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor. Eftersom första radens magasinsfasader vette mot ån hade de krav på sig om en representativ utformning och alla magasin i första raden uppfördes i tegel. Tegelmagasinen fick alla en likartad prägel, där romanska och gotiska former antydde i tegelmurarna. De flesta av andra radens magasin uppfördes i timmer med en konstruktion och i en stil som gick tillbaka till äldre magasinstyper. Fasaderna fick en enkel utformning med slät, rödfärgad träpanel och inklädda knutar. Magasinen, som enbart var avsedda som lagerlokaler, inrymde ett stort rum på varje våning och bjälklagen bars upp av murade pelare eller trästolpar. Ytterväggarna var försedda med järn- eller träluckor för in- och utlastning. Ovanför luckorna vid taket fanns hissanordningar och längs magasinens norra fasader gick järnvägsspår för godstransport med tåg.

Efter branden stensattes också kajerna och ett salutorg, det så kallade Fiskartorget, anlades på Alderholmens västra del. Lillån fick en ny sträckning som var rätvinklig och inrättade sig i det nya stadsplanemönstret. Lillån gick in där den nyupptagna delen av Holmkanalen vid Busstorget idag löper.

Uppsala-Gävle järnväg anlades 1875 och för att bättre ansluta denna till den befintliga Gävle-Dalalinjen byggdes den nuvarande centralstationen 1875–1877. Stationshuset på Alderholmen övergavs men Alderholmen fortsatte att härbärgera järnvägens magasin, bodar och kolupplag.

På 1890-talet uppfördes ett par putsade tegelmagasin i en tredje rad. På den östra delen av Alderholmen uppfördes även två tegelmagasin i tidstypisk 1890-talsarkitektur ritade av E.A. Hedin och N. Nordén. De två senare hade delvis en annan skala än de tidigare magasinerna.

Under 1800-talet ökade grosshandeln alltmer vilket gjorde att Alderholmen behöll sin ställning som ett viktigt sjöhandelsområde även in på 1900-talet. Vid sekelskiftet hade handeln minskat något i förhållande till industrin i staden men fortfarande fanns 350 handelsfirmor. Handelsfirmornas import bestod mest av spannmål och kolonialvaror medan exporten i huvudsak utgjordes av träprodukter, metall och malm. Bland de största handelsfirmorna märktes vid sekelskiftet Engwall, Rettig, Kronberg och Hellberg. År 1909 startade Engwall och Hellberg ett kafferosteri i ett av magasinerna. Detta rosteri fick 1913 namnet Gevalia.

Mellan 1862 och 1868 anlades Nyhamnen vid Alderholmens östra del men

Vykort över Alderholmen med den nya järnvägsstationen i förgrunden. Reprofoto hos Länsmuseet Gävleborg. K 84-38-53.

mot 1800-talets slut blev denna, trots omfattande förbättringar, otillräcklig för de stora handelsfartyg. En utredning tillsattes för att utröna möjligheterna med en ny hamnanläggning och man bestämde sig snart för Fredriksskans. En modern djuphamn med torrdocka och egen järnvägslinje från Inre hamnen invigdes i Fredriksskans 1905.

År 1881 tillsattes en kommitté i staden för att utreda frågan om stadens brandväsende och efter beslut i stadsfullmäktige 1885 uppfördes den nuvarande brandstationen 1891 på Alderholmen efter ritningar av Ferdinand Boberg. Ferdinand Bobergs brandstation i Gävle har ansetts vara ett genombrottsverk – ett avsteg från historicismen inom arkitekturen.

Alderholmen under 1900-talet

I samband med att den nya hamnen anlades vid Fredriksskans minskade Alderholmens betydelse för sjöfarten. Flera magasin byggdes därför om till industri- och kontorslokaler. Under tiden 1900–1940 skedde bara nybebyggelse i mindre utsträckning. Detta rörde sig då om kompletterande bebyggelse på tidigare obebyggda tomter i den äldre bebyggelsen, främst i form av storskaliga magasin och kontorsbyggnader. Hotell Baltic uppförs som paradbyggnad mot Fiskartorget år 1928 i pampig tjugotalsklassicism efter ritningar av arkitekt Gunnar Wetterling.

Under 1940–1960-talen byggdes flera kontors- och industribyggnader på tidigare outnyttjad mark längs Holmkanalen. Där kom Gevalias rosteri att dominera.

Idag har Alderholmen till största delen karaktär av kontors- och industri-stadsdel. Alderholmen har sedan planläggningen 1870 inte genomgått några större förändringar vad gäller kvarterens indelning och gatornas sträckning. Fiskartorget däremot har förvandlats till ett busstorg och en starkt trafikerad

trafikled, Fältskärsleden. De tidigare kullerstens- och gatstensbelagda gatorna har asfalterats, liksom kajerna. Fragment av den äldre markbeläggningen finns kvar på vissa håll.

Av själva magasinsbyggnaderna inrymmer idag knappt hälften fortfarande lagerlokaler medan resten mer eller mindre fullständigt byggts om till kontor. Den största omvandlingen till kontor skedde på 1920- och 1930-talen. De mindre och symmetriskt placerade fönstergluggarna förstörades, dock med ett bibehållande av fönsteröppningarnas utseende. De byggdes rundbågiga upptill och försågs med spröjsade fönsterbågar. På så sätt bibehölls fasadernas symmetri och formspråk. Andra ombyggnader gjordes mer brutala där byggnadens formspråk förvanskades då fönsteröppningar gavs ett helt avvikande utseende och placering. Ett par av magasinerna har totalförstörts i bränder och nya byggnader har uppförts på 1970-talet. Exempel finns på välanpassade magasin från den tiden.

Vid Gävleåns kajer låg lastfartyg förankrade. Varor lossades från fartygen till tåg. Järnvägsspåren gick intill kajkanten. Bild från 1945. Foto från Stadsarkivet, Gävle kommun.

MILJÖ OCH BYGGNADER PÅ ALDERHOLMEN

Resultatet från inventeringen presenteras i detta avsnitt. Inledningsvis beskrivs utomhusmiljön och de värden som är av betydelse för kulturmiljön definieras. Därefter presenteras varje byggnad med en beskrivande text om byggnadens arkitektur och formspråk. I en faktaruta anges byggnadstekniska uppgifter som material och form samt genomförda förändringar. Vidare beskrivs det kulturhistoriska värdet i en text samt sammanfattas genom att byggnadens olika värdebärare preciseras i en tabell och exemplifieras i en bild.

De äldre byggnaderna presenteras också med originalritningar som kommer från Stadsarkivet, Gävle kommun. Avslutningsvis presenteras rekommendationer hur värdebärare i miljön och på byggnader ska hanteras i framtiden för att kulturmiljön ska bevaras.

Innanför första magasinsraden löpte järnvägsspåren längsmed byggnadernas norra fasader. Marken var här grusad. Läns museet Gävleborg. Neg nr C88-2994.

Utomhusmiljön

Alderholmen är idag ett homogent område som karaktäriseras av magasinsbebyggelse från slutet av 1800-talet. För att kunna ta tillvara de kulturhistoriska värdena i området inför eventuella förändringar krävs inte bara en utredning om byggnaderna i området och deras kulturhistoriska värde utan även en redovisning av vilka värdebärare som finns i den yttre miljön.

Historik

Då hamnmagasinen uppfördes under slutet av 1800-talet fungerade verksamheten i området med transport och lossning av varor på annat sätt än idag. De stora magasinerna var enkla förråd och rymde säd, kryddor och andra handelsvaror. Från järnvägen som går genom Gävle förgrenades ett spår till Alderholmen. Det förbindande spåret förgrenade sig ytterligare och gick längs de norra fasaderna utefter magasinerna på Första, Andra och Tredje Magasinsgatan. Järnvägsspår löpte också längs med Gavleån för lastning eller lossning från fartyg. Järnvägsspåren som löper genom området visar alltså tydligt på hur logistiken i området fungerat och att järnvägsförbindelsen var av stor vikt för handeln. Området hade ursprungligen en tydligare koppling till ån och hamnverksamheten.

Beskrivning

Magasinsområdet på Alderholmen karaktäriseras idag av den verksamhet som bedrivs där. Dels präglas området av en småskalig entreprenörsverksamhet och dels av Gevalias mer omfattande verksamhet. Många tunga transporter går till och från Gevalia.

Utomhusmiljön är relativt oordnad och det finns ingen tydlig struktur i körbanor och parkeringsplatser. Den mesta marken är asfalterad, enstaka ytor

är grusade och på vissa ställen finns synliga järnvägsspår. Marken är relativt plan t.ex. utan förhöjda och markerade trottoarer. Det krävdes plan mark kring byggnaderna för uppställning av gods och transport. Många av magasinerna, framför allt på de södra fasaderna i andra radens magasin, hade lastkajer för in- och utlastning. Eftersom området var ett uttalat arbetsområde och markytorna behövdes för transporter och lagring fanns ingen utsmyckande växtlighet. Mycket lite vegetation finns därför, vilket ger området en karg prägel. Det karga och oordnade är det som gör att området behållit sin karaktär som hamn- och industriområde. Omläggningen av Norra Skeppsbron till gata har inneburit att området avskärmas från ån. Vid Norra Skeppsbron, som tidigare var lastnings- och lossningsytor, finns inte mer än kajerna kvar som ger en hamnkaraktär.

Kulturhistorisk värdering

De viktiga värdebärare som kan nämnas i utomhusmiljön är de spår som vittnar om ursprungliga funktioner i området. Som värdebärare kan också nämnas det som ger området karaktären av hamn- och industriområde idag. Följande värdebärare finns således i området.

- De öppna ytorna, utan upphöjda trottoarer, mellan byggnaderna.
- Järnvägsspåren som löper längs de norra fasaderna.
- Lastkajerna.
- Den sparsamma eller obefintliga vegetationen.
- Den karga karaktären med enkel markbeläggning.

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-5035

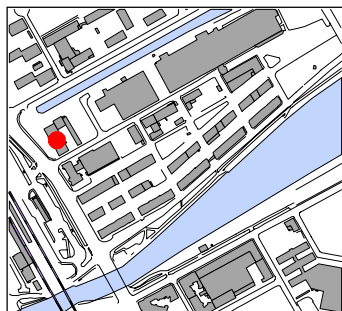

Norra Skeppsbron med Kv Amicitia mitt i bilden. Ursprungligen gick ett järnvägsspår intill Gavleån. Marken mellan Gavleån och första magasinsraden var belagd med gatsten. Den öppna plana ytan som krävdes för lossning och lastning skapade ett speciellt torgliknande utseende. Numera är järnvägsspåren borttagna och ytorna är asfaltsbelagda. I dag finns här en tydlig gatukaraktär med asfalterad körbana och upphöjda trottoarer. Jämför med nästa bild. Läns museet Gävleborg. Neg nr C88-2991.

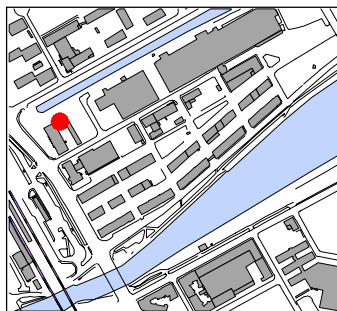

Foto: Lena Boox, Läns museet Gävleborg, Dg 04-5168

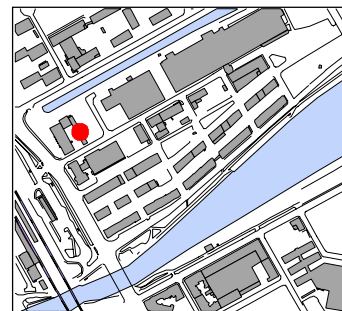
Kvarteret Härbärgen (hus A, B, C), Alderholmen 8:1

Hus A

Hus B

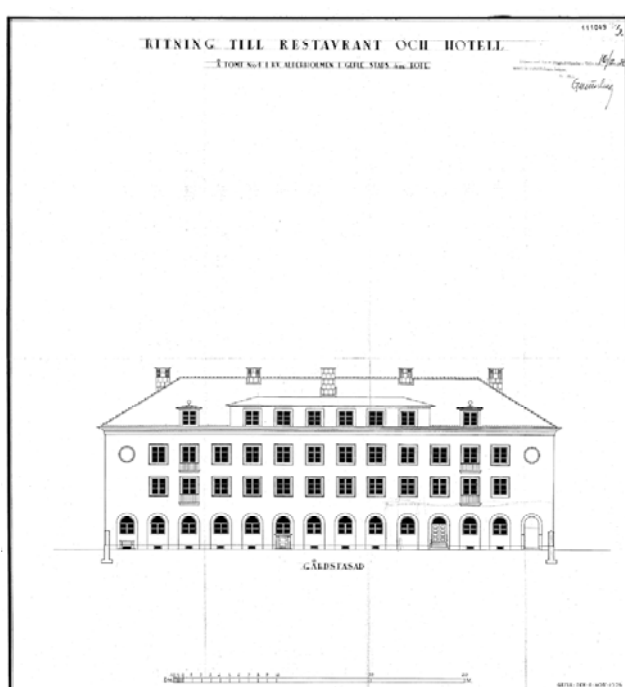
Hus C

Beskrivning

Huvudbyggnaden (hus A) uppfördes 1928 som hotell efter ritningar utförda av Gunnar Wetterling. Byggnaden är uppförd i tre våningar av tegel som putsats. Fasaden är utförd i sträng symmetrisk 1920-talsklassicism. Mittpartiet pryds av en pilasteruppbyggnad med bågformat fönster. Bottenvåningens fönster är försedda med fönsterluckor utom de två på vardera sidan om entrén som är krönta med segmentfrontoner. Taklist och fönsteromfattningar är profilerade. Fasadens slätputs är ljus gul medan pilastrar och övriga detaljer är vita. Sockeln är granitklädd, fönstren bruna och taket täckt med rött enkupigt taktegel.

Bakom huvudbyggnaden ligger en lägre byggnad (hus C) som uppfördes samtidigt med hotellet som garage. Garaget är sedan 1942 hopbyggt med huvudbyggnaden genom en mindre tillbyggnad (hus B).

Hotelldriften upphörde på 1970-talet och byggnaden köptes av General Foods som använde den som huvudkontor. Idag används byggnaden av Läns- och tingsrätt.

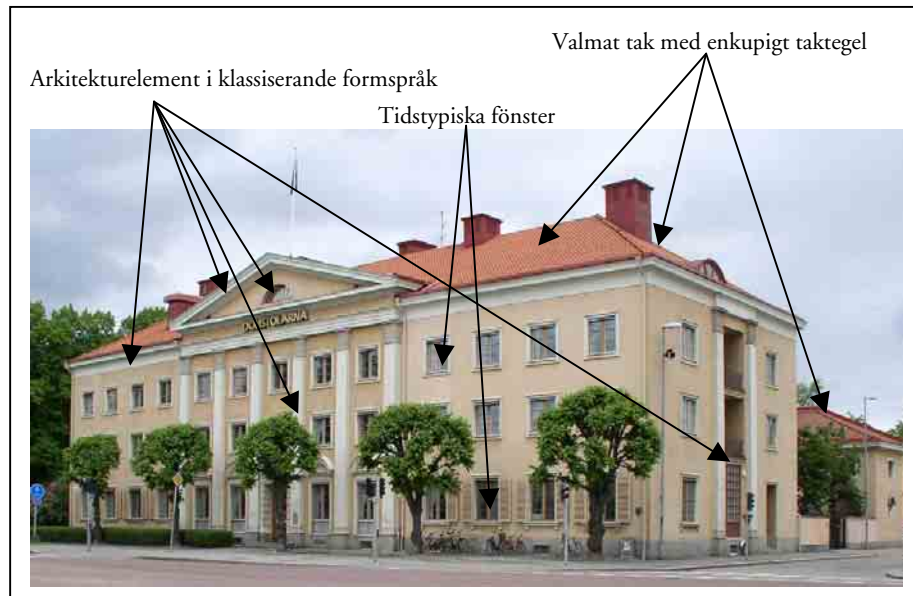
Fastighet	Alderholmen 8:1
Kvarter	Härbärgat
Hus	A, B, C
Ägare	Boetten förvaltnings AB
Byggn.år	1928 (A, C) 1942 (B)
Ombyggn.år	1984 (ombyggn. kontor)
Användn./hyresgäst	Domstol, tingsrätt, länsrätt (A), förbindelse (B), hyresnämnd (C)
Sockel	Granitklädd betong
Stomme	Murat tegel
Våningar	3 (A), 2 (B), 2 (C)
Vån.höjd bedömd	
Hiss	Finns (A)
Fasadmaterial	Gulbeige slätputs, vita pilastrar
Yttertak	Tegel – rött
Fönster/fönsterplacering	Bruna, vita omfattningar
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	844 (A), 204 (B), 336 (C)
Övrigt	Putsad mur mellan A och C

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden har i stort sett bevarat sitt exteriöra utseende från uppförandet och är en kulturhistoriskt välbevarad 1920-talsbyggnad. Värde sitter till stor del i de olika arkitekturelementen; de karaktäristiska 1920-talsfönsterna, de välarbetade och utsnidade portarna samt det klassicistiska formspråket med slätputsade fasader, pilastrar m.m. De förändringar som gjorts i form av en tillbyggnad mellan huvudbyggnad och garage, har anpassats efter byggnadens ursprungliga formspråk. Eftersom byggnaden inte inventerats invändigt har inte ställning tagits till det interiöra kulturhistoriska värdet. Den fasta inredning som är bevarad från uppförandet har dock generellt sett ett kulturhistoriskt värde.

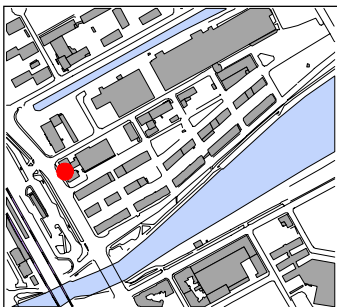
Kulturhistoriskt värde: 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Enkupt taktegel, valmat tak (A & C), skivfalsat rött plåttak (B).	Tidstypisk form och material. Värdebärare.
Fönster	Tvålufts öppningsbara fönster spröjsade till 2, 3 eller 4 rutor på höjden per luft. På hus C enstaka lunettfönster och stora solfjäderfönster som ersatt garageutfarter mot gården. På hus A fönsterluckor på bv mot väster.	Tidstypiska 1920-talsfönster. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Välarbetad träport i huvudentrén.	Tidstypisk originalport av hög kvalitet. Värdebärare.
Fasad	Slätputsad fasad med bl.a. pilastrar, fronton, profilerad taklist, lunettfönster och segmentfrontoner över enstaka fönster.	Tidstypisk färgsättning och formspråk. Värdebärare.
Övrigt	Balkong med järnsmidesräcke ovanför huvudentrén. Mot söder ett småspröjsat ljusinsläpp på bv.	Del av det tidstypiska formspråket. Värdebärare.

Hus A. Domstolarnas hus, f.d. Baltic. Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2379

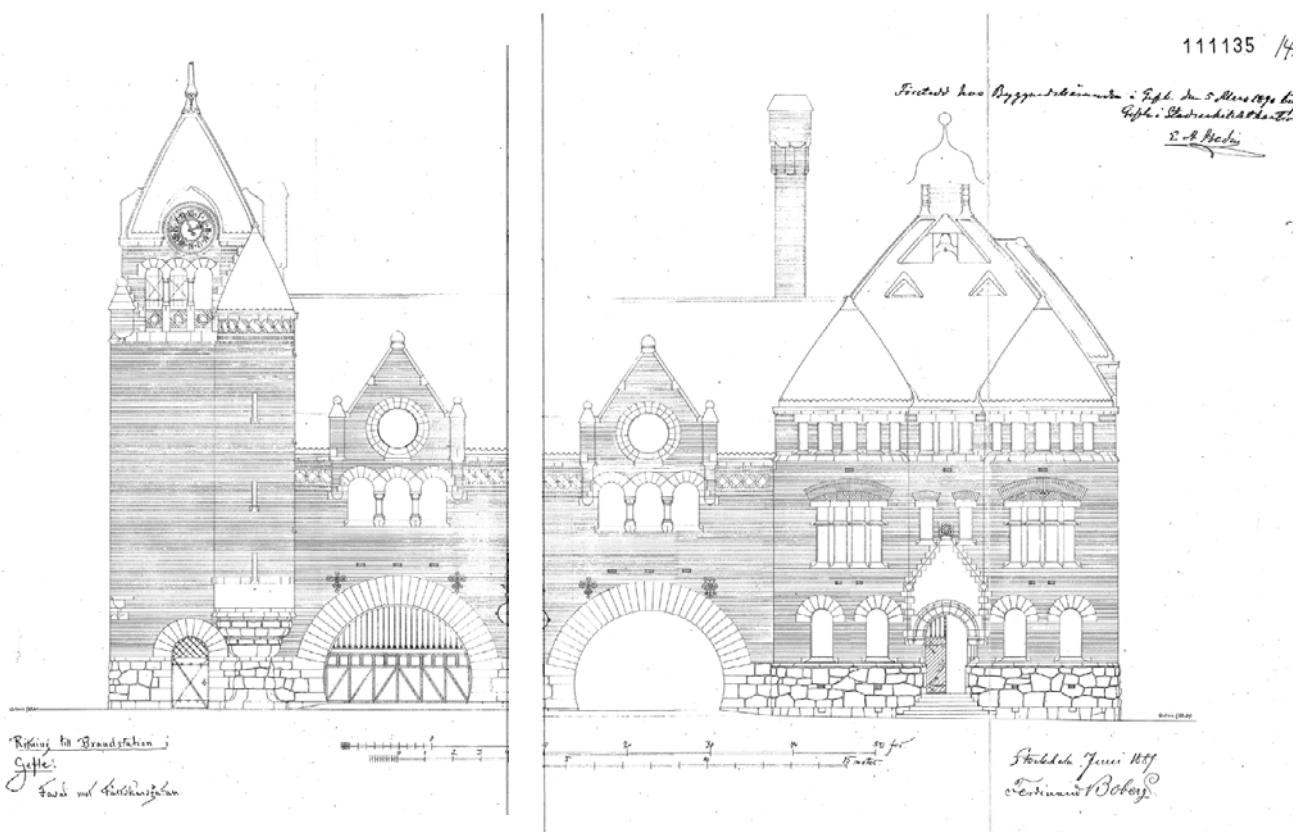
Kvarteret Brandmannen (hus A), Alderholmen 9:1

Beskrivning

Brandstationen uppfördes 1890–1891 efter ritningar av Ferdinand Boberg. Byggnaden, som kom att bli något av ett arkitektoniskt genombrott, har en fasad inspirerad av dåtida amerikansk arkitektur. Den är uppförd i gult skånskt tegel med sockel och rusticering i huggen sandsten. Fönsteromfattningar och övervåningens romanska kolonnetter är i slät Gävlesandsten. Rött och gult tegel i geometriska mönster bildar tillsammans med en färgrik sgrafittomålning dekorativa accenter i murytan. Inspiration till motivet har hämtats lokalt och ur byggnadens funktion då målningen föreställer brandslangar som slingrar under ett motiv av Gävle slott. För mer information om brandstationen läs *Gävle Brandsstation – Ferdinand Bobergs genombrottsverk* av Anders Stjernberg från 1992.

I byggnadens södra del där huvudentrén är belägen inreddes expediti-
onaler och ovanför dessa logement och en bostadsvåning. Resten upptas av den
stora vagnshallen. Ovanpå vagnshallen fanns en gymnastiksal och förrådsutrym-
men.

Fastighet	Alderholmen 9:1
Kvarter	Brandmannen
Hus	A
Ägare	Gävle kommun
Byggn.år	1890–91
Ombyggn.år	1939, 1976
Användn./hyresgäst	Brandstation
Sockel	Huggen sandsten
Stomme	Murat tegel
Våningar	3
Vån.höjd bedömd	
Hiss	
Fasadmaterial	Tegel – gult
Yttertak	Svart plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna, omfattningar i sandsten
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	553

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden är en arkitektonisk föregångare och har ett kulturhistoriskt värde av nationellt intresse. Ferdinand Boberg har ritat flera byggnader i Gävle och är en av Sveriges mest kända arkitekter genom tiderna. Brandstationen i Gävle är en av hans mer banbrytande och kända byggnader. En byggnadsminnesutredning har genomförts av Länsstyrelsen men frågan om byggnadsminnesförklaring fick avslag då det ansågs att genomförda förändringar, framför allt den på 1970-talet gjorda utbyggnaden med brandbilsgarage, varit så okänsliga att de avsevärt minskat det kulturhistoriska värdet. Bedömningen är trots detta att brandstationen har ett mycket högt kulturhistoriskt värde.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐
 Länsmuseet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat svart plåttak.	Tidstypiskt material och form. Värdebärare.
Fönster	Varierande beroende på var på fasaden, generellt små fönster.	Förstärker den slutna fasaden. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	De tidigare portarna för uttryckning har ersatts av fönster, fortfarande är ursprunglig funktion ändå tydlig.	Viktigt att behålla, berättar om ursprunglig användning. Värdebärare.
Fasad	Sluten tegelfasad med mjuka linjer och mycket utsmyckning. Borgliknande karaktär.	Det arkitektoniska formspråket var ett genombrott för sin tid. Värdebärare.

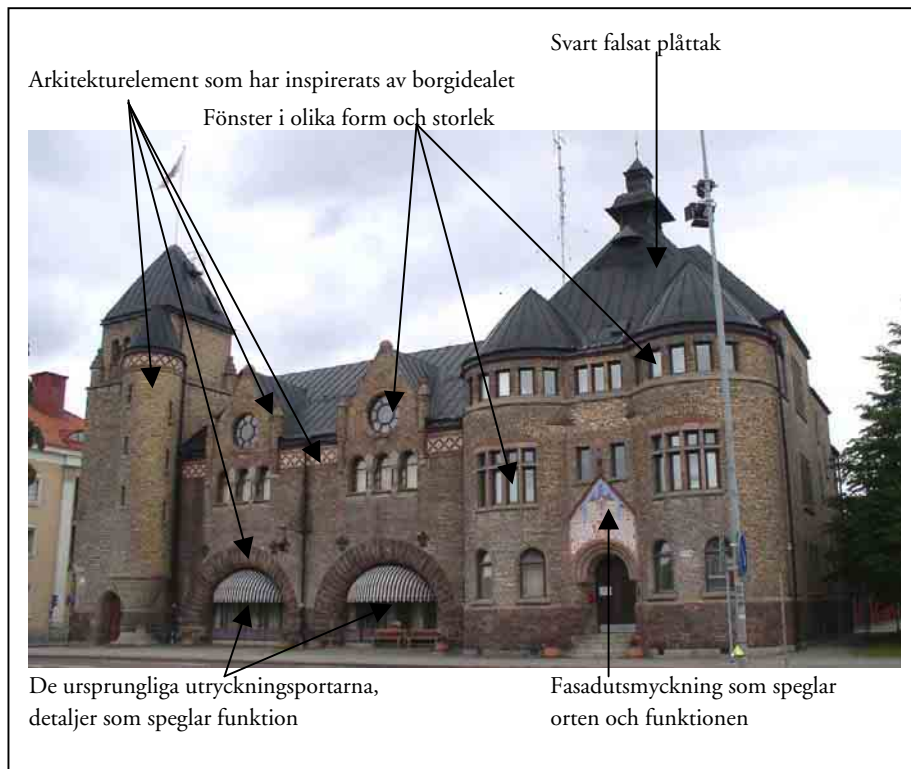
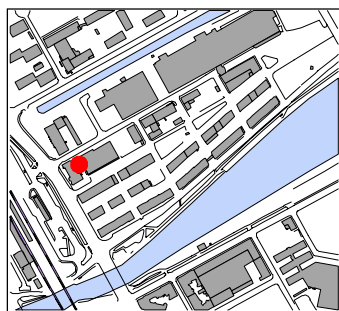
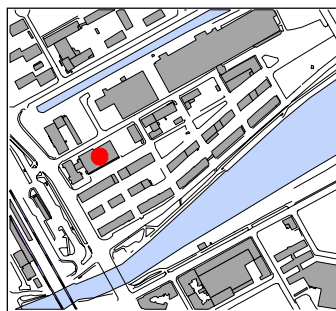

Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-2389

Kvarteret Brandmannen (hus B, C), Alderholmen 9:1

Hus B

Hus C

Beskrivning

Tillbyggnaden till brandstation uppfördes 1976 efter ritningar av G. Gustavssons arkitektkontor. Byggnadens fasad är klädd med gult fasadtegel och inrymmer bl.a. fordonslokaler och expeditioner.

Fastighet	Alderholmen 9:1
Kvarter	Brandmannen
Hus	B, C
Ägare	Gävle kommun
Byggn.år	1976
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Brandstation
Sockel	Betong
Stomme	Träregelstomme (B)
Våningar	1 (B) 1 resp. 2 (C)
Vån.höjd bedömd	
Hiss	
Fasadmaterial	Ljusgrå puts (B) Gulbrunt tegel/svart plåt (C)
Yttertak	Papp
Fönster/fönsterplacering	
Övr. byggnadsmaterial	Ljusgrå aluminiumportar
Byggn. Area	140 (B), 1607 (C)

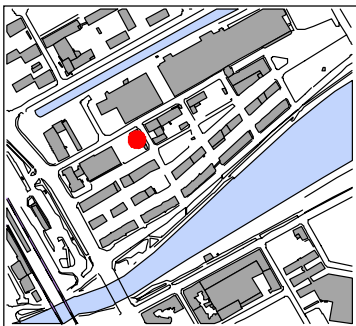
Kultuhistorisk värdering

Trapphuset och fordonsgaraget är ett tydligt och tidstypiskt brott mot den speciella och arkitektoniskt högkvalitativa huvudbyggnaden. Byggnaderna bedöms i dagsläget inte ha något kultuhistoriskt värde.

*Hus C.
Foto: Länsmuseum
Gävleborg,
Dg 04-2394*

Kvarteret Brandmannen (hus D), Alderholmen 9:1

Beskrivning

Byggnaden är uppförd 1970 i en våning med röd lockpanel och takbeläggning av papp. Byggnaden har fungerat som barsservering, motionslokal och lektionssalar för brandstationen.

Fastighet	Alderholmen 9:1
Kvarter	Brandmannen
Hus	D
Ägare	Gävle kommun
Byggn.år	1970
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Brandstation
Sockel	
Stomme	
Våningar	1
Vån.höjd bedömd	
Hiss	
Fasadmaterial	Röd lockpanel
Yttertak	Papp
Fönster/fönsterplacering	Vita
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	329
Övrigt	Rött träplank runt körgård och garageutfart.

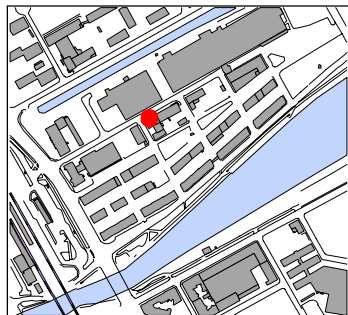
Kulturhistorisk värdering

Saknar kulturhistoriskt värde.

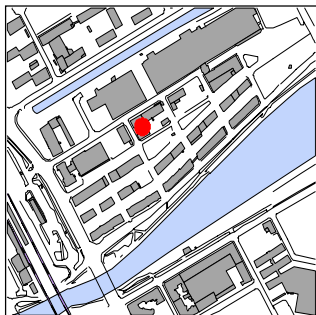

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2395

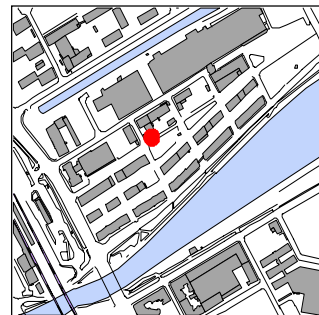
Kvarteret Svärtan (hus A, B, C), Alderholmen 10:1

Hus A

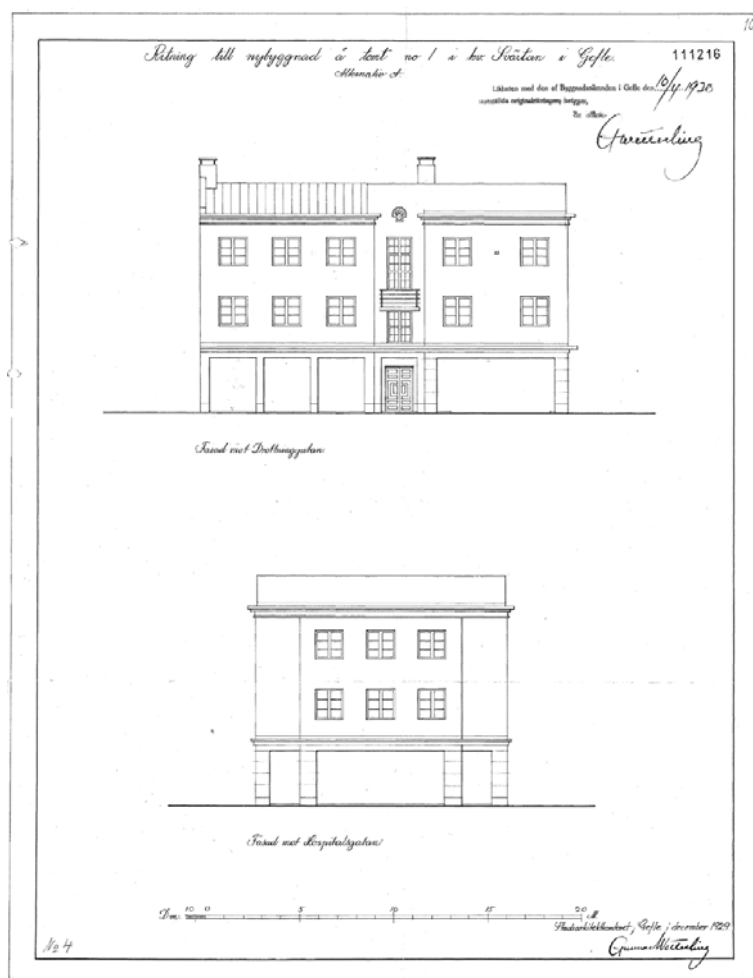
Hus B

Hus C

Beskrivning

Byggnaderna (hus A och C) uppfördes 1930 efter Gunnar Wetterlings ritningar i något slags mellanting av 1920-talsklassicism och funktionalistisk stil. Fasaderna är putsade i två nyanser beige och sockeln ärstensatt. Förutom profilerade våningsband är fasaden fri från dekorationer. Från början var huvudbyggnadens bottenvåning lagerlokal, mellanvåningen kontor och övervåningen bostadsvåning. Bostadsvåningen byggdes om till kontor 1936. En garagebyggnad (hus B) av brun korrugerad plåt binder sedan 1978 ihop de två ursprungliga byggnaderna. Enligt obekräftade uppgifter låg Gävles första bensinstation i bottenvåningen på hus A.

Fastighet	Alderholmen 10:1
Kvarter	Svärtan
Hus	A, B, C
Ägare	Realiteten AB
Byggn.år	1930 (A, C)
Ombyggn.år	1936 (A), 1970 (C)
Användn./hyresgäst	Kontor/kurslokal 1 och 2tr, butikslokal och garage/lager i bv (A) Kontor, målerifirma, 2 lgh i bv (C)
Sockel	Stensatt (A), betong (B, C)
Stomme	
Våningar	3, bv delvis öppen (A), 1 (B), 2 (C)
Vån.höjd bedömd	3,2 m (A, C)
Hiss	Saknas
Fasadmaterial	Ljusbeige/gul puts mörkare bv + risalit (A, C), brun stående korrugerad plåt (B)
Yttertak	Svart plåt
Fönster/fönsterplacering	Ljusblå fönster, originalfönster 6 rutor (A), vita fönster (B), ljusblå fönster, 3 originalfönster i östra delen, övriga bytta (C)
Övr. byggnadsmaterial	Gul klinker i öppen del av bv, igensättningar av korr. plåt (A) Grå garageport av stål (B), 2 grå garageportar på norra sidan (C)
Byggn. Area	263 (A), 139 (B), 168 (C)

Kulturhistorisk värdering

Byggnaderna (hus A och C) har ett tydligt arkitektoniskt formspråk vilket genomsyrar även detaljerna. De strama, enkla och raka linjerna i byggnaderna är en stor del av det kulturhistoriska värdet. Hus B bedöms i dagsläget sakna kulturhistoriskt värde.

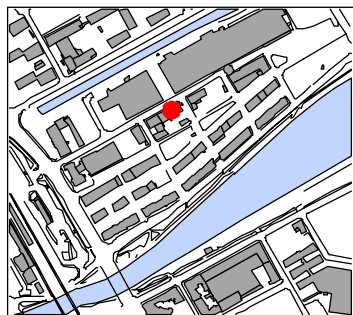
Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Platt terasstak klätt med svart plåt.	Del av det kubiska formspråket. Tidstypisk material och form. Värdebärare.
Fönster	Dubbla kopplade öppningsbara med 2 lufter, varje luft spröjsat till 3 rutor. Under utskjutande del (A) höga fönster + ett runt.	Originalfönstren är tidstypiska 1920-tals fönster. På bv (A) visar de höga fönstren på ursprunglig funktion (bensinmack). Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Mot Drott.n.g en trädörr med glasinfattningar.	De originalportar som finns kvar har tidstypiska drag och hög kvalitativ utformning. Värdebärare.
Fasad	Slätputs med arkitekturelement som kantigt profilerade våningsband mellan bv och vån 1, kubiska kolonner som bär upp en utskjutande del, samt innanför denna gult kakel.	Det strama och funktionalistiskt inspirerade formspråket är tidstypiskt. Värdebärare.
Övrigt	Balkong med dörr och järnräcke mot Drott.n.g.	Del av det arkitektoniska formspråket. Värdebärare.

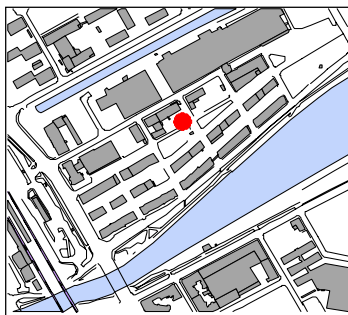

Hus A. Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-2397

Kvarteret Svärtan (hus D, E), Alderholmen 10:6

Hus D

Hus E

Beskrivning

Fastigheten uppfördes som kontorshus 1958 efter ritningar av B. Lundberg. Den är i två våningar på en marmorklädd sockel. Fasaderna är klädda med rött fasadtegel och fönsterna är vita. En stor förändring har skett i det nordöstra hörnet där entrén fått ett nytt glasparti.

Fastighet	Alderholmen 10:6
Kvarter	Svärtan
Hus	D, E
Ägare	Andersson & Lundqvist AB
Byggn.år	1958 (D)
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Tryckeri i kv, kontor i bv, kontor & 1 lgh 1 tr (D), garage (E)
Sockel	Marmorklädd (D), betong (E)
Stomme	
Våningar	2 + källare (D), 1 (E)
Vån.höjd bedömd	Ca 3,3 m, ca 4,2 m i f.d. butikslokal (D)
Hiss	Saknas
Fasadmaterial	Rött fasadtegel (D), korrugerad stående grågul plåt (E)
Yttertak	Röd plåt (D), trapetskorrugerad plåt (E)
Fönster/fönsterplacering	Vita fönster utan spröjs (D)
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	512 (D), 86 (E)
Övrigt	Rött plank, ca 3 m högt, löper runt garage och parkering.

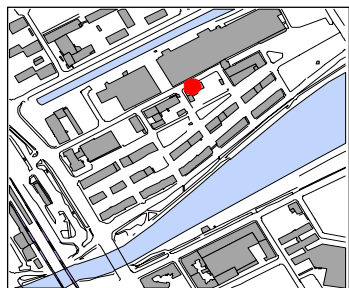
Kulturhistorisk värdering

Hus D uppvisar tidstypisk arkitektur från mitten av 1900-talet. Byggnaden skiljer sig i karaktär från många av byggnaderna i området då den är uppförd under en tid då idealen var mer sparsmakade. Byggnaden kan inte sägas ha samma kulturhistoriska värde som många andra byggnader i området och förändringen i det nordöstra hörnet påverkar det kulturhistoriska värdet negativt. Genom sin tidstypiska arkitektur har byggnaden däremot ett visst värde. Hus E saknar kulturhistoriskt värde.

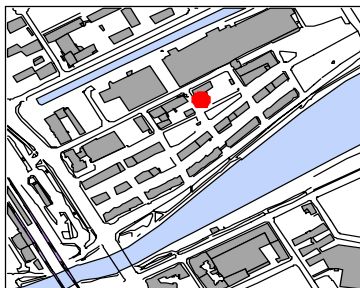

Hus D. Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-2405

Kvarteret Venus (hus A, B), Alderholmen 37:1

Hus A

Hus B

Beskrivning

Magasinet ritades av Nils Nordén 1902 och uppfördes i tegel i fyra våningar. Fasaderna är rikt dekorerade med rundbågiga fönster, geometriska tegelmönster och putsade detaljer. Mot söder har en tillbyggnad med röd liggande lockpanel och sadeltak i plåt uppförts och mot norr har byggnaden anknutits till intilliggande fabriksbyggnad genom plåtrör för transport av kaffe. Byggnaden fungerar idag som containermottagning och magasin för kaffebönor.

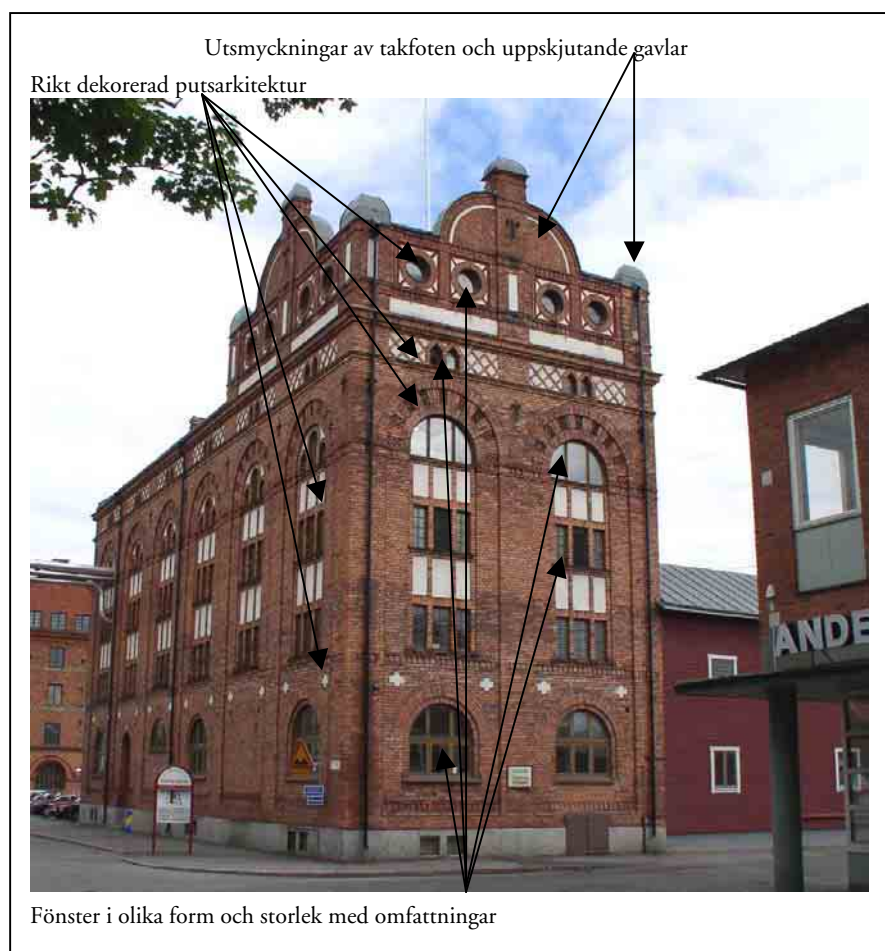
Fastighet	Alderholmen 37:1
Kvarter	Venus
Hus	A, B
Ägare	General Foods AB
Byggn.år	1902 (A), efter 1985 (B)
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Inlastning, magasin (A)/containermottagning (B) för kaffebönor
Sockel	Granit (A), puts (B)
Stomme	Murat tegel (A),
Våningar	4 (A), 1 (B)
Vån.höjd bedömd	
Hiss	
Fasadmaterial	Rött tegel (A), röd liggande panel (B)
Yttertak	Grå plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna med vita omfattningar (B)
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	308 (A), 77 (B)
Övrigt	Rött plank runt lastgård.

Kulturhistorisk värdering

Kulturhistoriskt välbevarad industribyggnad (A) som har bibehållit sin användning som industribyggnad. Trots tillbyggnader och förändringar har byggnaden behållit ursprungligt arkitektoniskt formspråk. Hus B saknar kulturhistoriskt värde.

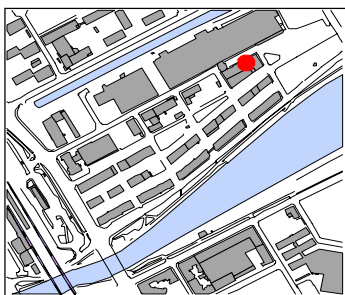
Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsad grå plåt. Takfot med uppskjutande dekorerade gavelpartier.	Del av det arkitektoniska formspråket. Tidstypisktmaterial och form. Värdebärare.
Fönster	Främst små men i mycket olika former; runda, smala med spetsig topp, bågformade. Omfattningar kring grupper av fönster.	Ger fasaden stor del av dess karaktär. Smälter in i fasadernas detaljerade formspråk. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Huvudingång sitter djupt i fasaden och är ej original.	Påverkar ej helhetsvärdet.
Fasad	Rikt utsmyckad tegelfasad med putsdetaljer som t.ex. kryssmönster.	Tidstypisk rikt ornamenterad tegelfasad. Värdebärare.

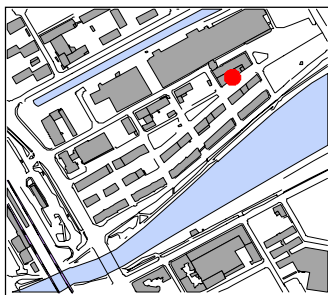

Hus A. Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2406

Kvarteret Bråbänken (hus C, D), Alderholmen 37:1

Hus C

Hus D

Beskrivning

Ritningarna till magasinet utfördes 1893 av E.A. Hedin. Byggherre var grosshandlare Hellberg. Byggnaden uppfördes i tegel i fyra våningar och fasaden dekorerades med lisener, profilerade våningsband, rundbågiga fönster, trappgavlar och hörntorn.

Mycket av byggnadens ursprungliga karaktär gick förlorad då hörntorn och trappgavlar försvann 1930 i samband med Wetterlings påbyggnad av en vindsvåning. Vissa fönster förändrades också, dock i mindre utsträckning. Sedan 1980-talet är byggnaden hopbyggd med Gevalias fabrik och fungerar som huvudkontor.

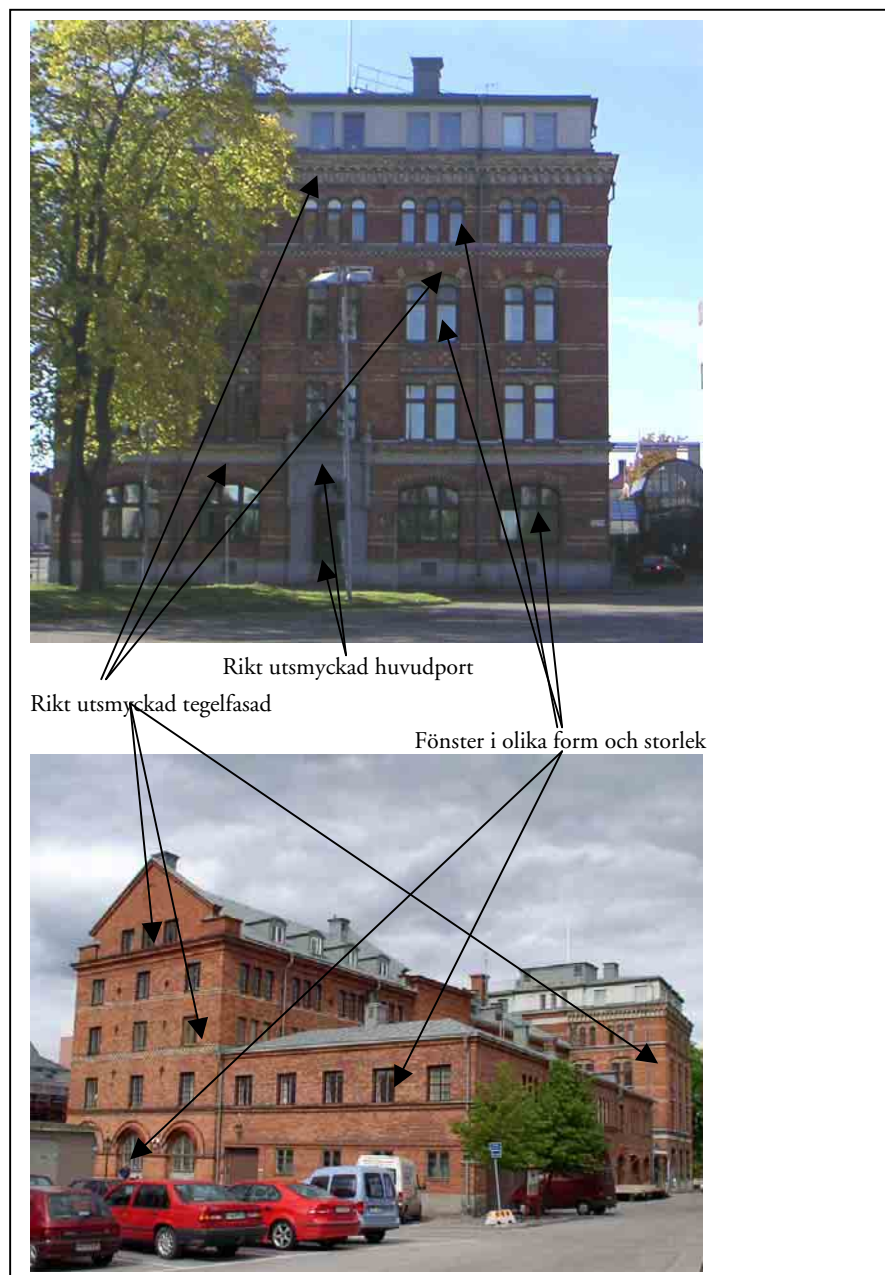
Fastighet	Alderholmen 37:1
Kvarter	Bråbänken
Hus	C, D
Ägare	General Foods AB
Byggn.år	1893
Ombyggn.år	1930 (takvåning)
Användn./hyresgäst	Kontor, personalmatsal för Gevalia
Sockel	Granit
Stomme	Murat tegel
Våningar	5 (C), 2 (D)
Vån.höjd bedömd	
Hiss	
Fasadmaterial	Rött tegel, takvåning ljusgrå puts
Yttertak	Grå plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna med vita omfattningar (B)
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	971 (C), 529 (D)

Kulturhistorisk värdering

Byggnadskroppen åt öster, hus D, har genomgått stora förändringar som påverkat det kulturhistoriska värdet negativt. En takvåning har byggts på och i samband med det togs trappgavlar och hörntorn bort. Trots de stora ingrepp som genomförts har byggnaden kvar sitt arkitektoniska formspråk i övriga delar och är därmed bevarandevärd. I övrigt är hus C och D tämligen oförändrade och har därmed ett högt kulturhistoriskt värde.

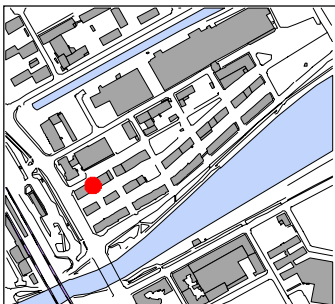
Kulturrehistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsad grå plåt på sadeltak.	Tidstypiskt material och form. Värdebärare.
Fönster	Många olika utformningar men generellt relativt små och ospröjsade. Några större småspröjsade.	Originalfönsterna är del av det arkitektoniska formspråket vilket ger byggnaden dess karaktär. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	En stor port mot öster, profilerad i panel, rikt utsmyckad.	Tidigare huvudingång till magasinet, del av det arkitektoniska formspråket. Värdebärare.
Fasad	Rikt utsmyckad tegelfasad med t.ex. vånings-band, fönsteromfattningar och ornamenterad takfot.	Tidstypisk rikt ornamenterad tegelfasad. Värdebärare.

*Hus C, det högre, och hus D, det lägre.
 Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-4097 och 04-2410*

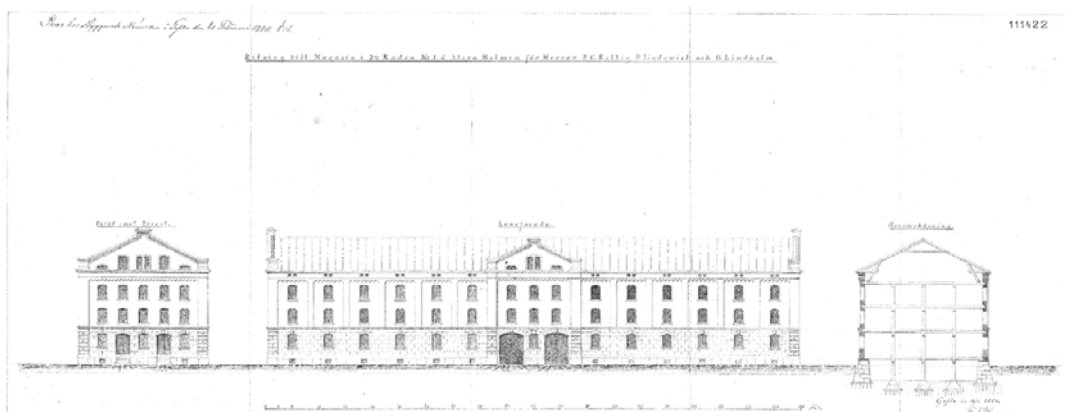
Kvarteret S:t Georg, Alderholmen 18:1

Beskrivning

Ritningarna till magasinet är utförda 1880 och signerade Gustav Napoleon Runer. Byggherrar var grosshandlarna Rettig, Lindqvist och Lindholm. Byggnaden kallas för Krogströms Minne efter en av dess senare ägare, grosshandlare Th. Krogström. Fastigheten är uppförd i tegel som putsats. Fasaderna är indelade i fält inramade av lisener. Bottenvåningen har beige-grön putsrustik. Lisener och taklist är beige medan fasadfälten har ljusbeige slätputs. Fönster och grund är brunmålade.

Byggnaden har förändrats från att vara en lagerbyggnad till ett huvudsakligt kontorshus idag. Flera fönster har tagits upp sedan byggnadsåret. Hela fastigheten renoverades 1969 sedan en våldsam brand ödelagt västra delen mot Hamntorget.

Fastighet	Alderholmen 18:1
Kvarter	S:t Georg
Hus	
Ägare	Realia Hus AB
Byggn.år	1880
Ombyggn.år	1899, 1916, 1923 (kontor), 1969 (brand), 1977 (lastkaj)
Användn./hyresgäst	Östra gaveln: hemslöjdens vävstuga i bv, 1 tr och 2 tr lager/tomt Övr. byggnaden: kontor (tullen, Skanska)
Sockel	Sten
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5 + källare
Vån.höjd bedömd	Bv ca 2,9 m, övr. vån. ca 6 m
Hiss	Finns, ej tillgänglig från markplan
Fasadmaterial	Bv mörkbeige putsrustik, öv ljusbeige, inramade av lisener

Yttertak	Svart plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	849

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden har förändrats redan vid 1900-talets början genom att fönster ersatte luckor. Det ursprungliga formspråket och dimensionerna har dock behållits.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läsmuseet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat svart plåttak med obruten takfot med undantag för mittrisaliten.	Tidstypisk utformning och material. Värdebärare.
Fönster	Jämt fördelade över fasaden. Öppningsbara med 2 lufter spröjsade till 3 rutor per luft. Bågformad överdel.	Inte från byggnadstiden men är idag del av byggnadens karaktär. Har anpassats till äldre luckors formspråk. Tydliga tidsdokument från 1920-talet. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Samtliga äldre portar ersatta med fönster och bv med nya dörrar.	Inte från byggnadstiden men är idag del av byggnadens karaktär. Har anpassats till äldre luckors formspråk. Värdebärare.
Fasad	Ljusbeige slätputs med enkla fasadutsmyckningar som t.ex. lisener, vånings-band och en takgesims som är krenelerad i nederkant. Rusticerad bottenvåning och en centralt placerad risalit med spetsgavel på varje långsida.	De olika klassicistiska arkitekturelementen ger byggnaden dess formspråk och karaktär. Värdebärare.

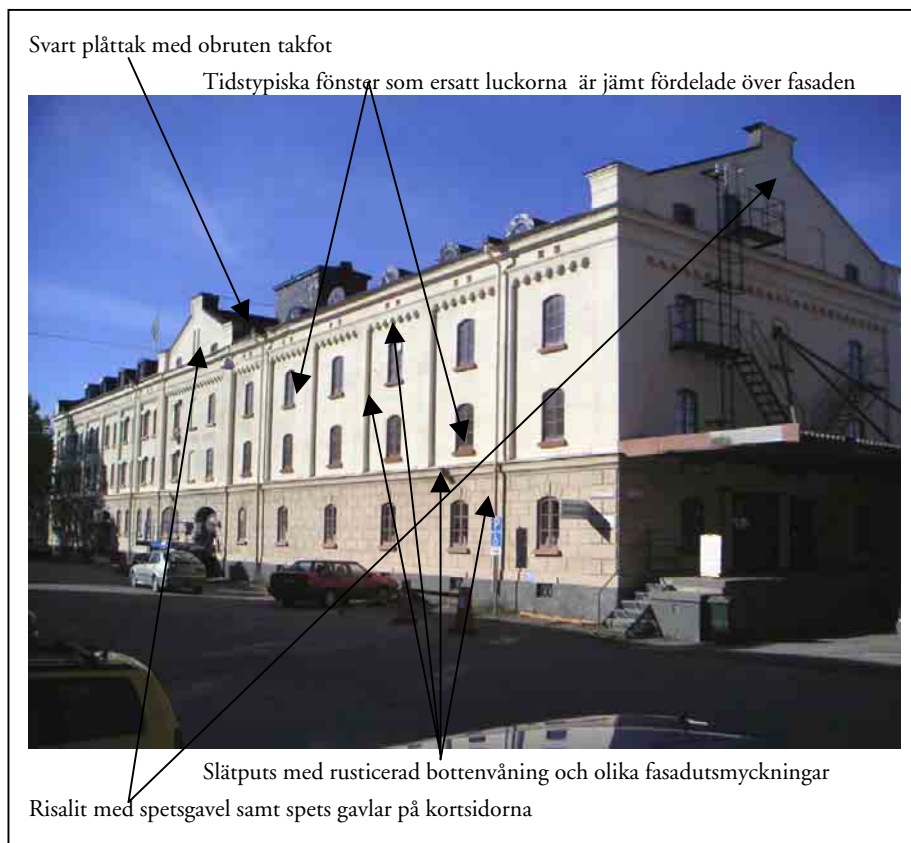
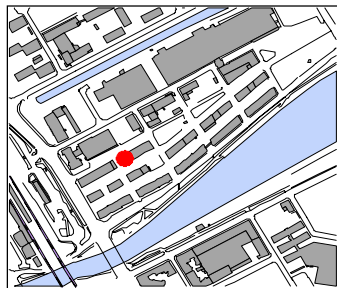
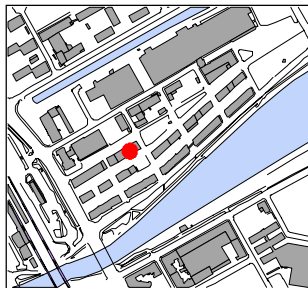

Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-4099

Kvarteret S:t Anna (hus A, B), Alderholmen 17:2, 17:3

Hus A

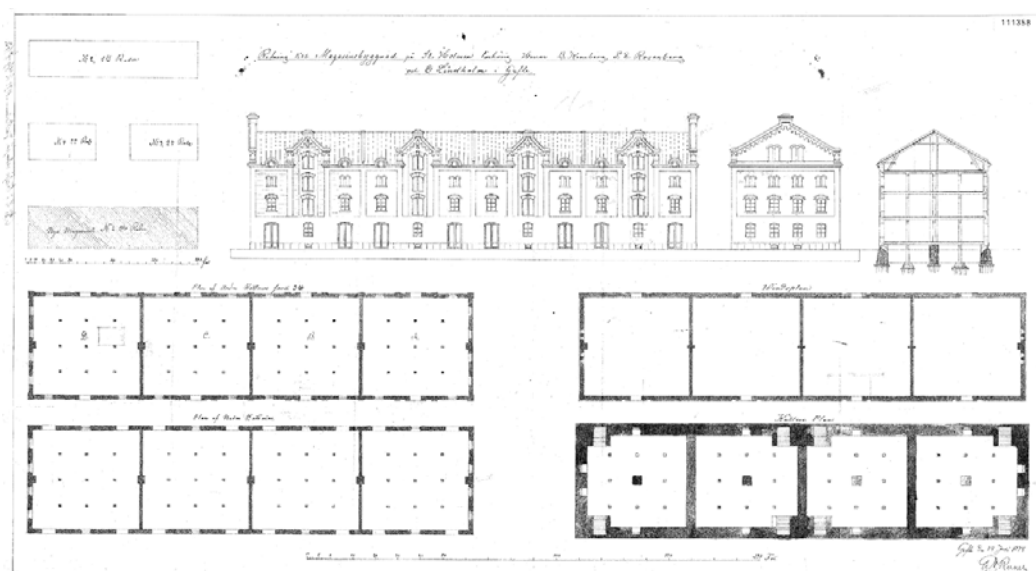

Hus B

Beskrivning

Magasinet uppfördes 1878 efter ritningar av G.N. Runer. Byggherrar var grosshandlarna Kronberg, Rosenberg och Lindholm. Fastigheten är uppförd i tegel som putsats. Fasaden är indelad i fält inramade av lisener och långsidorna pryds av fyra risaliter vars spetsgavlar skjuter upp ovanför taklisten. Bottenvåningen samt risaliter och lisener har ljusgrön eller beige slätputs medan fasadfälten är tegelröda liksom fönsterbågarna.

Några större yttre förändringar har förutom färgsättningen inte vidtagits sedan byggnadsåret. Invändigt är hus B helt omvandlat till kontor men med ursprungliga bjälklag bevarade. Omvandlingen till kontor påbörjades redan på 1920-talet. Ursprungliga takbjälkar och stolpar är i vissa delar fortfarande synliga. Vinden är oinredd. Hus A står under renovering för att bli bostäder. Bjälklaget mellan källare och bottenvåning har rivits ut och kommer att ersättas med betong samt höjas något. Stora ingrepp görs i fastigheten, nödvändiga vid ombyggnad till bostäder, även om ambitionen är att bevara den äldre karaktären.

Fastighet	Alderholmen 17:2, 17:3
Kvarter	S:t Anna
Hus	A, B
Ägare	Bills Bo & Utbildningsgård AB (A) och Dammbro AB (B)
Byggn.år	1878
Ombyggn.år	1913 (kontor), 1917, 1936

Användn./hyresgäst	Under ombyggnad (A), kontor, ateljé, oinredd vind (B)
Sockel	Grå puts
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5 + källare
Vån.höjd bedömd	Bv + 1 tr ca 3,4 m, 2 tr 2,7 m
Hiss	Under installation (A), transporthiss (B)
Fasadmaterial	Bv. gröngrå (A)/grå (B) slätputs, övre vån. slätputs i fält
Yttertak	Svart skivfalsad plåt
Fönster/fönsterplacering	Röda
Övr. byggnadsmaterial	Plåtportar och luckor, grå (A)/röda (B)
Byggn. Area	213 (A), 638 (B)
Övrigt	Dominerande takpåbyggnad (transporthiss)

Kulturhistorisk värdering

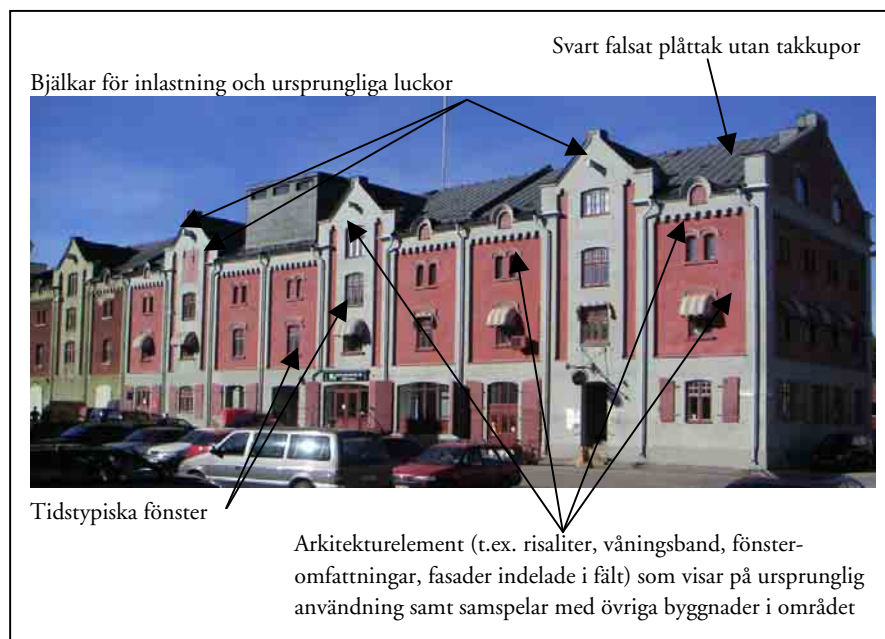
Fastigheten är kulturhistoriskt välbevarad även om fönster fått ersätta de flesta luckorna. Det är fortfarande möjligt att läsa den ursprungliga funktionen i fasaden och de förändringar som gjorts har anpassats efter byggnadens ursprungliga formspråk.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. Exempel som finns i

S:t Anna är de ursprungliga synliga takbjälkarna, stolparna, golven samt ursprungliga trappor. I hus B har den bevarade kontorsinredningen från 1920-talet ett visst kulturhistoriskt värde.

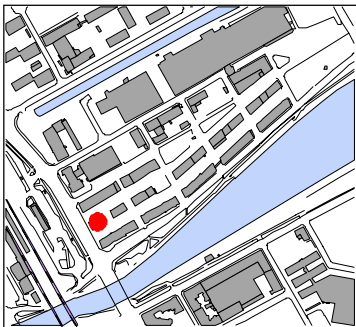
Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Svart skivfalsad plåt.	Tidstypisk form och material förutom hisspåbyggnaden. Värdebärare.
Fönster	Fönster har ersatt de ursprungliga plåtluckorna. Dels finns mindre fönstergluggar i par. Dels finns större jugendfönster, både med spröjsade och ospröjsade ovanfönster. Bågformad överdel.	Tidstypiska fönster från strax efter sekelskiftet 1900. Är tidsdokument från denna tid och ger oss idag information om när fönster sattes in i fastigheten. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Nya portar men vissa plåtluckor finns kvar utanför.	De bevarade plåtluckorna visar på äldre funktion. Värdebärare.
Fasad	Slät röd puts med sockelvåning, lisener och risaliter i beige puts.	Formspråk och arkitektur-element som samspelar med övriga byggnader i området. Tidstypisk. Värdebärare.
Övrigt	Bjälkar där hissanordningar till inlastningsluckorna suttit finns kvar, även någon enstaka inlastningslucka. Vid hissen (B) syns hur de ursprungliga gluggarna hade vippluckor i plåt.	Visar på byggnadens ursprungliga användning. Värdebärare.
Interiört	Det av konstruktionen som fortfarande är synligt i interiören (t.ex. takbjälkar, stolpar, ursprungliga golv). Den tidiga kontorsinredningen i hus B.	Dessa värdebärare är spår av byggnadens olika användningar och bidrar till dess historia.

Hus A och B. Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-4098

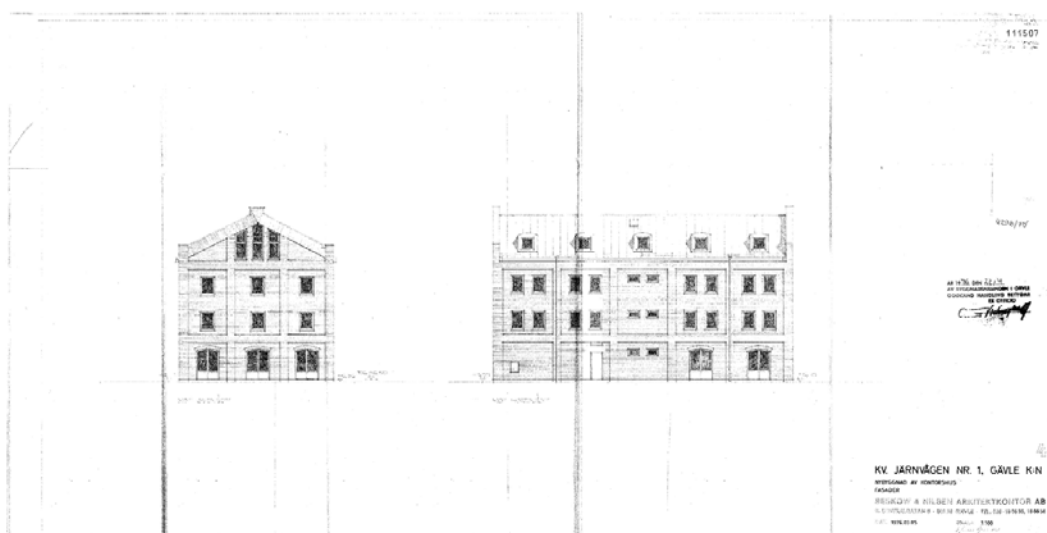
Kvarteret Järnvågen (hus A), Alderholmen 19:2

Hus A

Beskrivning

Fastigheten ritades 1976 av Beskow-Nielssen efter att en förödande brand ödelagt det tidigare trämagasinet från 1870-talet. Fasaden är klädd med rött fasadtegel och går i stil med de äldre magasinerna med sina lisener och våningsband. Byggnaden inrymmer kontor.

Fastighet	Alderholmen 19:2
Kvarter	Järnvågen
Hus	A
Ägare	Vasakronan AB
Byggn.år	1976
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Kontor (Reilers ingenjörer)
Sockel	Betong
Stomme	Betong
Våningar	3,5
Vån.höjd bedömd	Bv ca 3,0 m, övr. vån. ca 2,7 m
Hiss	Finns
Fasadmaterial	Rött tegel
Yttertak	Svart plåt
Fönster/fönsterplacering	Bruna aluminiumfönster
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	295

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden är av en helt annan generation och skiljer sig i stort från de äldre magasinbyggnaderna men är ändå väl anpassad till den befintliga miljön.

Kulturhistoriskt värde:

1 ☐

2 ☐

3 ☒

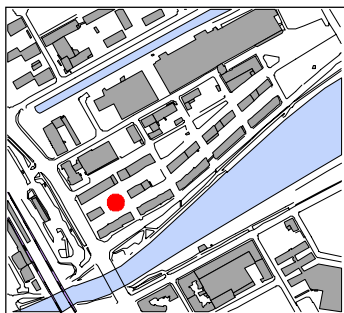
Länsmuseet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☐

Nej ☒

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2435

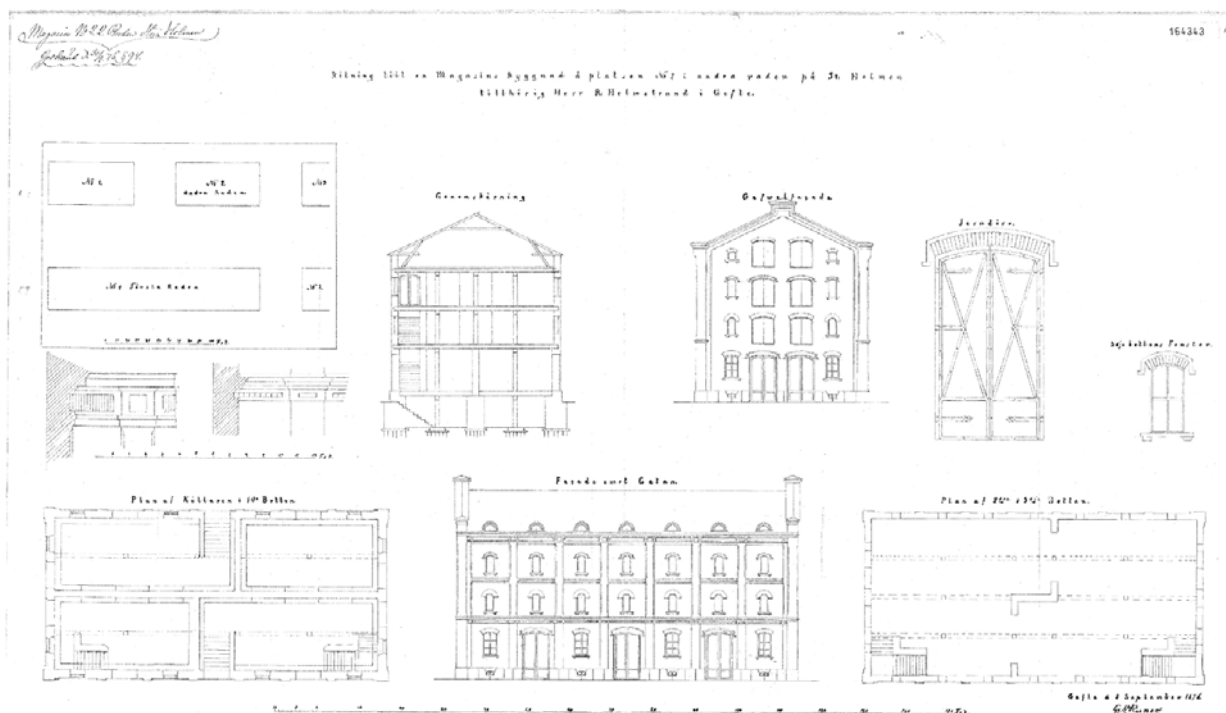
Kvarteret Järnvågen (hus B), Alderholmen 19:3

Hus B

Beskrivning

Magasinet ritades 1876 av G.N. Runer och byggherre var grosshandlare R. Helmstrand. Byggnaden är uppförd i tegel och är i tre våningar. Fasaderna är indelade i fält med lisener, profilerade våningsband och taklister. På gavlarna finns hissanordningar. Magasinet har till exteriören inte genomgått några större förändringar sedan byggnadsåret.

Fastighet	Alderholmen 19:3
Kvarter	Järnvågen
Hus	B
Ägare	Kommanditbolaget Alderga
Byggn.år	1876
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Kontor
Sockel	Granit
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5 + källare

Vån.höjd bedömd	Bv ca 3,2 m, övr. vån. ca 2,7 m
Hiss	Finns
Fasadmaterial	Rött tegel
Yttertak	Svart plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Röda
Övr. byggnadsmaterial	Mörkgrå luckor
Byggn. Area	287

Kulturhistorisk värdering

Byggnadskroppen är i förhållande till de andra stenmagasinen kortare. Det är oklart om den ursprungligen var tänkt att byggas som de andra. Magasinet har till exteriören inte genomgått några större förändringar sedan byggnadsåret och har därmed ett högt kulturhistoriskt värde.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läsmuseet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Svart skivfalsat plåttak med profilerad takfot.	Tidstypisk form och material. Värdebärare.
Fönster	Små ospröjsade fönstergluggar. På bv och gavel finns större fönster som ersatt inlastningsluckor.	De små fönsterna sitter på ursprunglig plats och ger byggnaden sin magasins-karaktär. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Moderna portar med plåtluckor bevarade i vissa fall.	De bevarade plåtluckorna visar på ursprunglig användning.
Fasad	Rött tegel med mycket skiftningar som ger byggnaden en rå karaktär. Fasaden delvis utsmyckad med fönsteromfattningar och våningsband.	Teglet ger byggnaden en enkel prägel och arkitektur-elementen samspelar med övriga byggnader i området. Tidstypisk. Värdebärare.
Övrigt	Block, linor och lyftkrokar för hissanordning/inlastning på gaveln.	Visar på ursprunglig användning. Värdebärare.

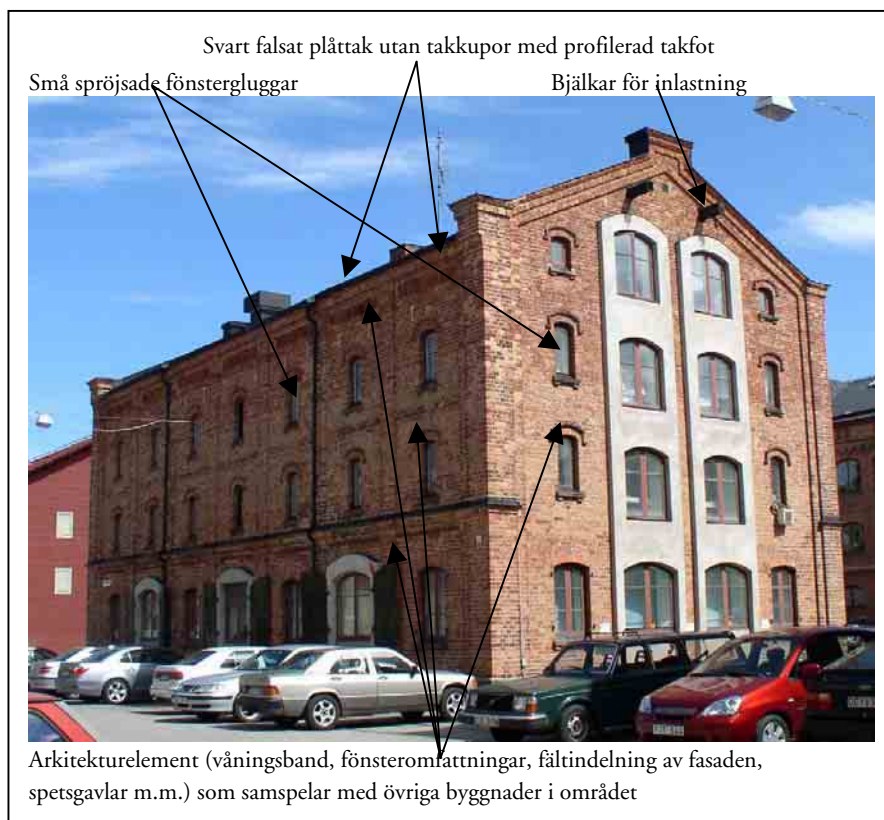
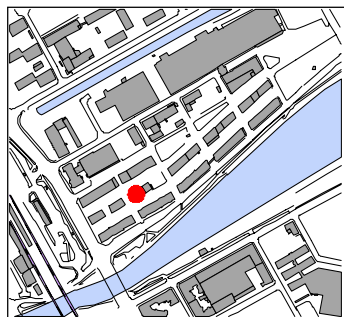
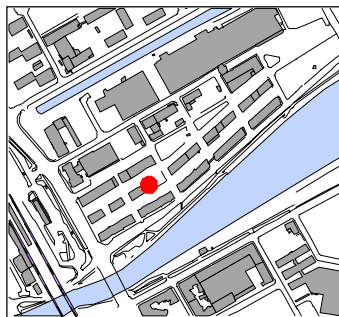

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2437

Kvarteret Enigheten (hus A, B), Alderholmen 20:1

Hus A

Hus B

Beskrivning

Hus A byggdes i timmer under 1870-talet. Det är uppfört i tre våningar och vind med takkupor. Fasaderna är klädda med röd liggande fasspontpanel med vita fönster och gröna portar. Exteriören har på senare tid förändrats genom att luckorna bytts ut till fönster.

Hus B byggdes 1950 och är gråputsat i tre våningar.

Fastighet	Alderholmen 20:1
Kvarter	Enigheten
Hus	A, B
Ägare	Camilla Westman
Byggn.år	1870-talet (A), 1950 (B)
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	
Sockel	Puts
Stomme	Timmer (A), betong (B)
Våningar	3,5 (A), 3 (B)
Vån.höjd bedömd	Bv + 1tr 3,4 m, 2 tr 2,3 m
Hiss	
Fasadmaterial	Liggande fasspontpanel, röd plastfärg (A), ljus grågrön cementputs (B)
Yttertak	Röd plåt, skivtäckning,
Fönster/fönsterplacering	Ljusgröna fönster/fönsterluckor (A), vita (B)
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	283 (A), 142 (B)
Övrigt	Dominerande takpåbyggnad i röd plåt (B)

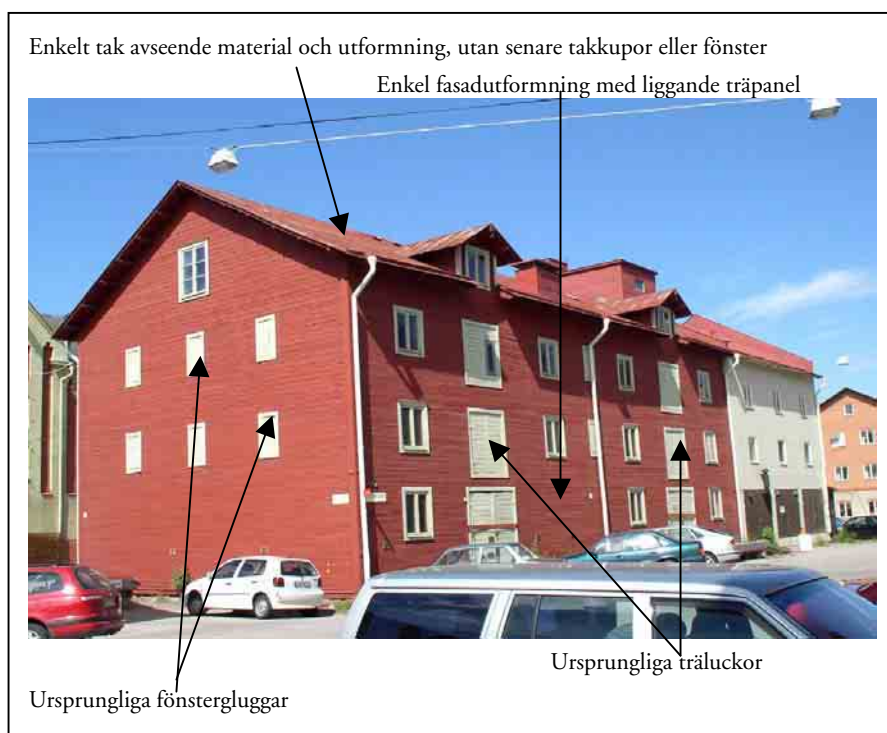
Kulturhistorisk värdering

Hus A är del av det äldre magasinsbeståndet och har därmed ett kulturhistoriskt värde. Byggnaden är förändrad genom att större fönsteröppningar tagits upp och luckor ersatts med fönster. Förändringarna påverkar det kulturhistoriska värdet negativt. Magasinet har en enkel brukskaraktär utan utsmyckningar och är uppförd i liggande träpanel. Hus B är helt modernt och anpassat till intilliggande trämagasin vad gäller volym och läge men dock ej avseende fasadmaterial, kulör och fönstersättning. Byggnaden bedöms i dagsläget sakna kulturhistoriskt värde.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion i hus A. De exempel som finns är de synliga takbjälkarna, stolparna och golven.

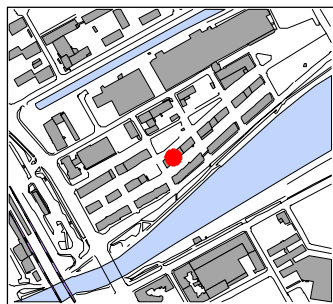
Kulturhistoriskt värde (A): 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ (A) Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel (hus A)		Analys/värdebärare
Tak	Röd skivfalsad plåt, takkupor vid tidigare inlastning till vindsvåningen	Tidstypisk utformning och material. Värdebärare.
Fönster	Relativt stora ospröjsade öppningsbara tvåluftsfönster. Ursprungliga små gluggar finns kvar med träluckor på gaveln.	Fönsterna är ej original och inte särskilt väl anpassade till byggnadens ursprungliga formspråk. De små gluggarna visar på ursprunglig användning.
Portar/ Öppningar	Ursprungliga träluckor med liggande panel för inlastning sitter kvar på samtliga plan. På vissa ställen sitter fönster innanför luckorna.	Träluckorna visar på ursprunglig användning och är del av byggnadens enkla karaktär. Värdebärare.
Fasad	Röd liggande panel.	Del av byggnadens enkla karaktär. Värdebärare.
Interiört	Det av konstruktionen som fortfarande är synligt i interiören (t.ex. takbjälkar, stolpar, trappor och ursprungliga golv). På väggarna finns även text skriven då magasinet användes som magasin.	Spår av ursprunglig användning och bidrar till dess historia. Värdebärare.

Hus A och i bakgrunden hus B. Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-2439

Kvarteret S:t Brita, Alderholmen 21:1

Beskrivning

Byggnaden är uppförd 1981 efter ritningar av G. Larsson. Den inrymmer lager och kontor. Byggnaden är byggd i tegel som putsats rödbrun och bottenvåningen är grå.

Fastighet	Alderholmen 21:1
Kvarter	S:ta Brita
Hus	
Ägare	AB New World Finans
Byggn.år	1981
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Bv partihandel, 1 tr + 2 tr kontor (stora delar är tomma)
Sockel	Puts
Stomme	
Våningar	3
Vån.höjd bedömd	Ca 2,7 m
Hiss	Finns
Fasadmaterial	Bv grå puts, övrigt ljust rödbrunt
Yttertak	Ljusgrå plåt, bandtäckning
Fönster/fönsterplacering	Vita
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	423

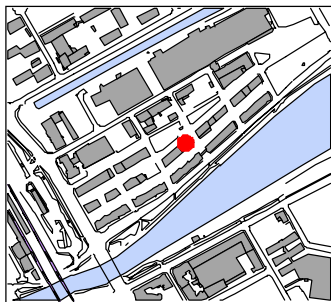
Kulturhistorisk värdering

Byggnaden är anpassad till miljön vad gäller volym och läge samt har en symmetrisk fönstersättning. Den har dock inte anpassats vad gäller materialval och detaljutformning till intilliggande byggnad. Byggnaden bedöms därför i dagsläget sakna kulturhistoriskt värde.

Foto: Länsmuseet
Gävleborg,
Dg 04-2443

Kvarteret Harru, Alderholmen 34:2, 34:3

Beskrivning

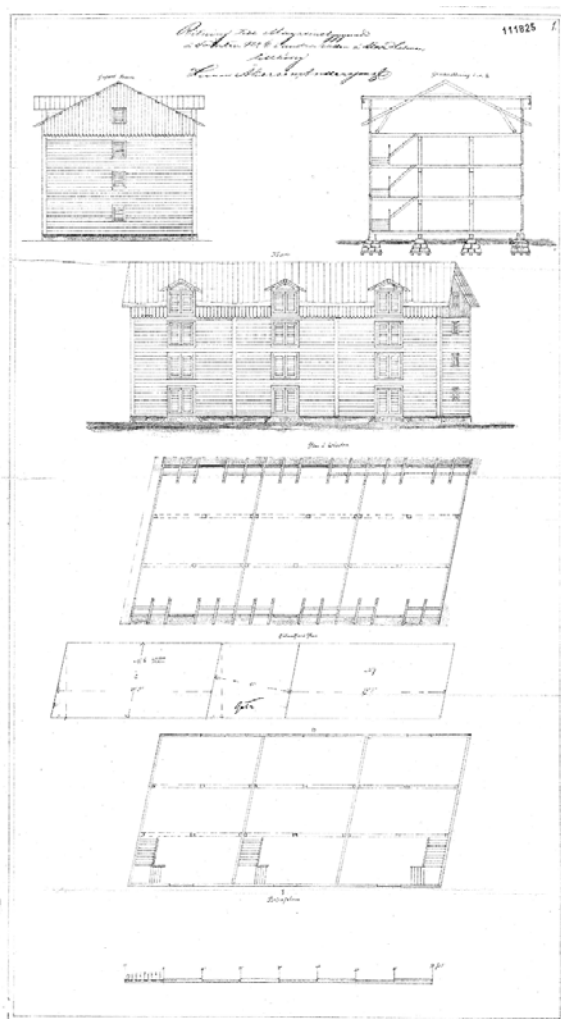
Magasinet byggdes under 1870-talet efter osignerade ritningar. Det är uppfört i två våningar samt vind med takkupor. Timmerstommen är klädd med fasspontpanel som liksom luckorna är gråmålade. Inga yttre förändringar förekommit. I övrigt används byggnaden som lagerlokal.

Fastighet	Alderholmen 34:2, 34:3
Kvarter	Harru
Hus	
Ägare	GDG fastigheter
Byggn.år	1870-talet
Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Oanvänt/lager till viss del
Sockel	Grå puts
Stomme	Timmer
Våningar	3,5
Vån.höjd bedömd	Bv ca 2,7 m, övr ca 2,4 m
Hiss	
Fasadmaterial	Liggande gråmålad fasspontpanel
Yttertak	Skivtäckning, rostig
Fönster/fönsterplacering	Mörkgrå luckor, vita omfattningar
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	284

Kulturhistorisk värdering

Då byggnaden i stort sett stått oförändrad sedan byggnadsåret har den ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Inga fönster har tagits upp och de ursprungliga portarna finns kvar. Karaktären är enkel med träpanel och en sluten fasad. Magasinet visar hur många av de andra magasinerna har sett ut och fungerat och det utgör därmed ett pedagogiskt exempel.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. I Harru finns i stort sett hela interiören bevarad från byggnadstiden med ursprungliga takbjälkar, stolpar, golv samt ursprungliga trappor. På vissa ställen finns även vinsch-anordningarna kvar på vinden.

Kulturhistoriskt värde:

1 ☒

2 ☐

3 ☐

Länsmuseet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒

Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat plåttak, sadeltak.	Tidstypisk form och material. Värdebärare.
Fönster	Fyra stycken ganska små på gaveln om två lufter, spröjsade till sex rutor per luft. Fönsterlucka i plåt på bv.	Ursprungliga fönster. Att de är få och små är en viktig del av byggnadens enkla och slutna karaktär. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	På varje våningsplan öppningar med träluckor för inlastning av gods.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Fasad	Liggande grå träpanel med vita lister.	Skapar tillsammans med de andra trämagasinen en homogen miljö. Del av byggnadens enkla och slutna karaktär. Värdebärare.
Övrigt	Bjälkar för inlastning finns kvar i vissa fall även med krok och vajer. Träkajer för hjälp vid intag av varor på bottenvåningen.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Interiört	All ursprunglig interiör som finns bevarad har ett högt värde, så som bjälklag, takbjälkar, stolpar, golv, trappor, äldre hissanordningar och transportband mellan våningarna.	Visar på ursprunglig funktion och levandegör historien. Värdebärare.

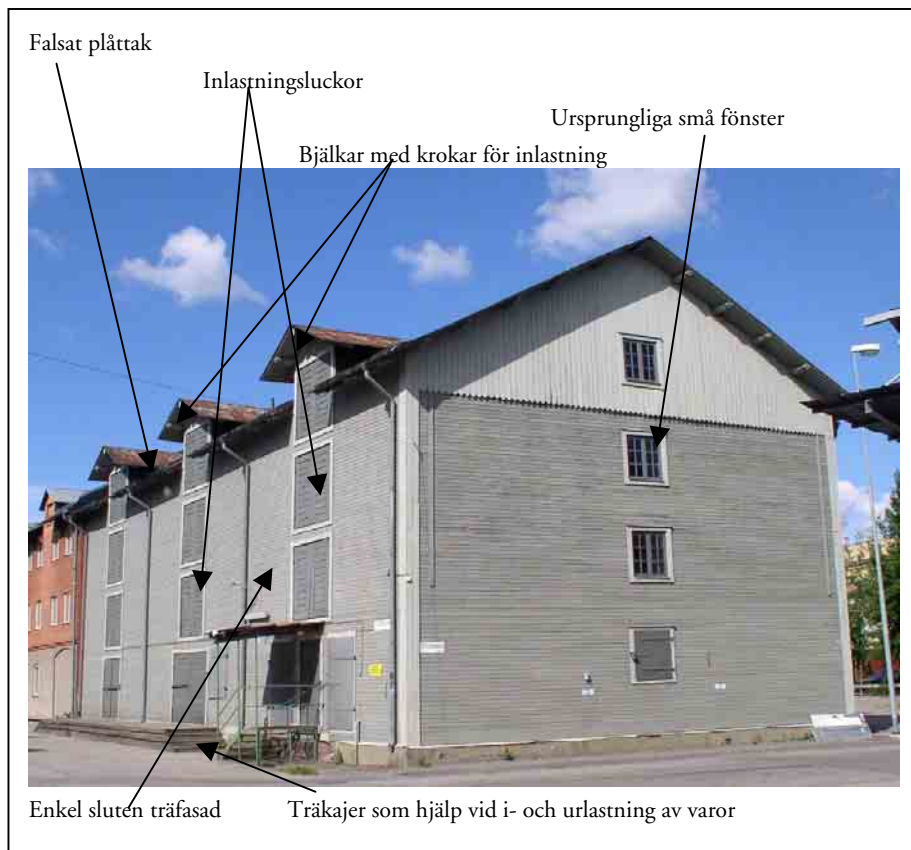
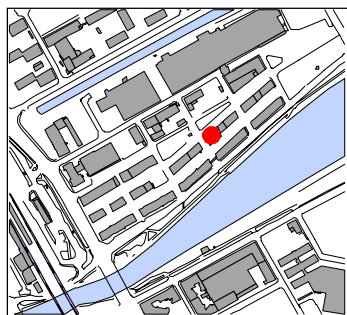
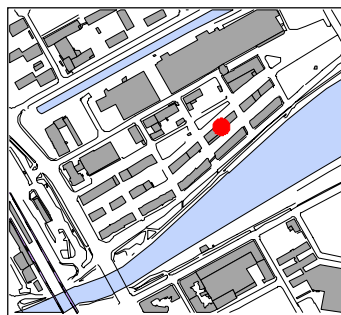

Foto: Länsmuseet Gävleborg Dg 04-2446

Kvarteret Turken (hus A, B), Alderholmen 15:2

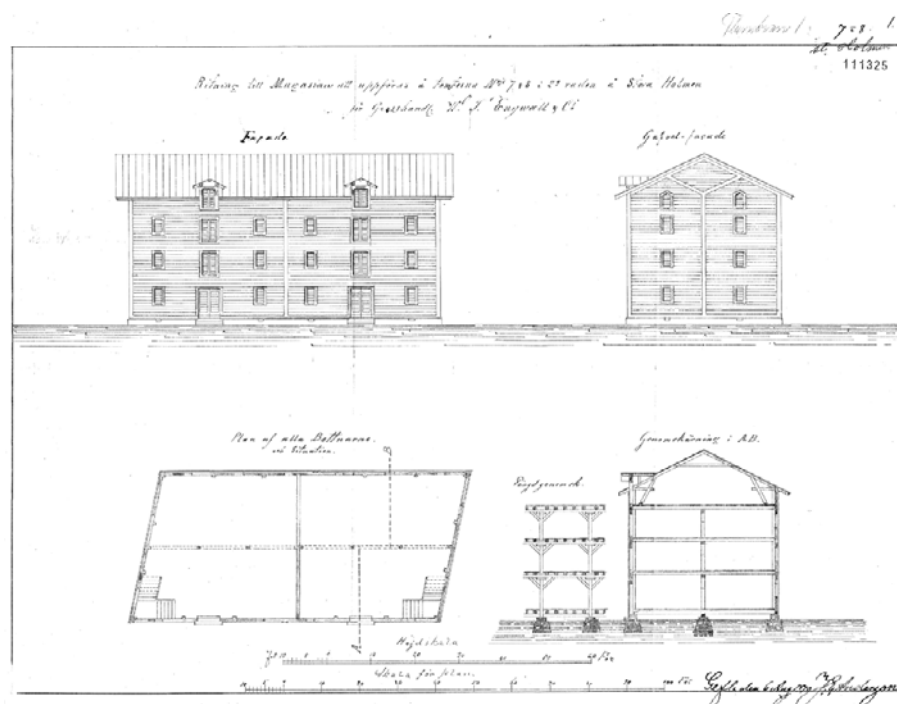
Hus A

Hus B

Beskrivning

Magasinet (hus A) är uppfört 1870 av timmer och klätt med röd fasspontpanel. Fönsteromfattningar och knutar är vita. I samband med ombyggnad till kontor, troligtvis på 1950-talet, togs nya fönster upp vilket kraftigt förändrade byggnaden. Hus A och C förbinds av ett lägre plåtskjul uppfört 1969 (hus B).

Fastighet	Alderholmen 15:2
Kvarter	Turken
Hus	A, B
Ägare	GDG Fastigheter
Byggn.år	1870-talet (A), 1969 (B)
Ombyggn.år	1918, 1954 (A)
Användn./hyresgäst	Lager/förråd och kontor
Sockel	Grå puts (A), betong (B)
Stomme	Timmer (A)
Våningar	3,5 (A), 1 (B)
Vån.höjd bedömd	Bv 2,7 m, övr. vån. 2,3 m (A)
Hiss	

Fasadmaterial	Liggande röd fasspontpanel (A), röd stående korr. plåt (B)
Yttertak	Plåt, skivtäckning (A), svart korr. plåt (B)
Fönster/fönsterplacering	Bruna portar, vita omfattningar, vita fönster och foder (A)
Övr. byggnadsmaterial	Röd skjutport lika vägg (B)
Byggn. Area	288 (A), 142 (B)
Övrigt	Takpåbyggnad för äldre transporthiss (A)

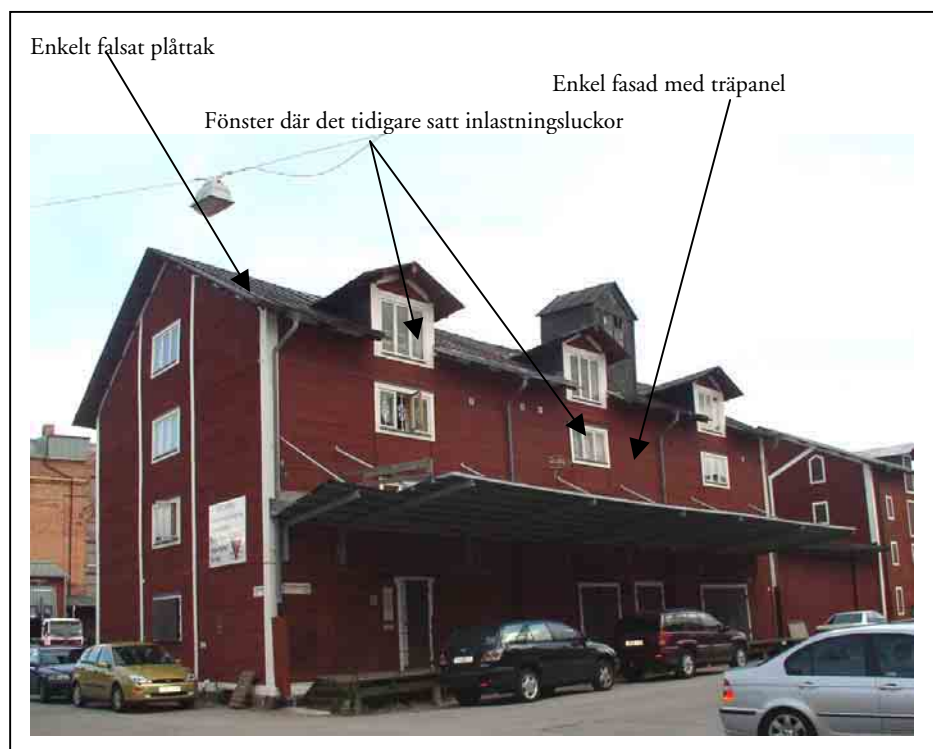
Kulturhistorisk värdering

Stora och okänsliga förändringar har genomförts på hus A, men trots detta är karaktären av hamnmagasinet bevarad. Karaktären är enkel med träpanel. Hus B bedöms i dagsläget sakna kulturhistoriskt värde.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas i hus A är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. Det enda som idag är synligt är i vissa delar de ursprungliga takbjälkarna och stolparna.

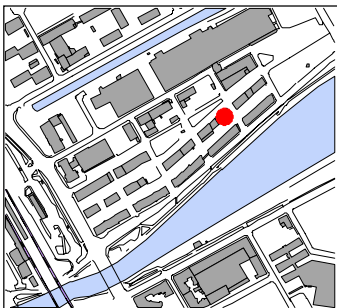
Kulturhistoriskt värde (A): 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud (A): Ja ☐ Nej ☒

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat plåttak, sadeltak.	Tidstypiskt material och utformning. Värdebärare.
Fönster	Små relativt breda ospröjsade fönster där det tidigare varit inlastningsluckor.	Fönsterupptagningarna är okänsligt gjorda utifrån byggnadens ursprungliga formspråk.
Portar/ Öppningar	Portar i trä på bv är delvis ursprungliga. Många luckor har satts igen eller ersatts med fönster.	Ursprungliga portar visar på ursprunglig användning. Värdebärare.
Fasad	Liggande röd träpanel med vita lister.	Skapar tillsammans med de andra trämagasinen en homogen miljö. Del av byggnadens enkla karaktär. Värdebärare.
Interiört	All ursprunglig interiör som finns bevarad har ett högt värde, så som bjälklag, takbjälkar, stolpar m.m.	Visar på ursprunglig funktion och levandegör historien. Värdebärare.

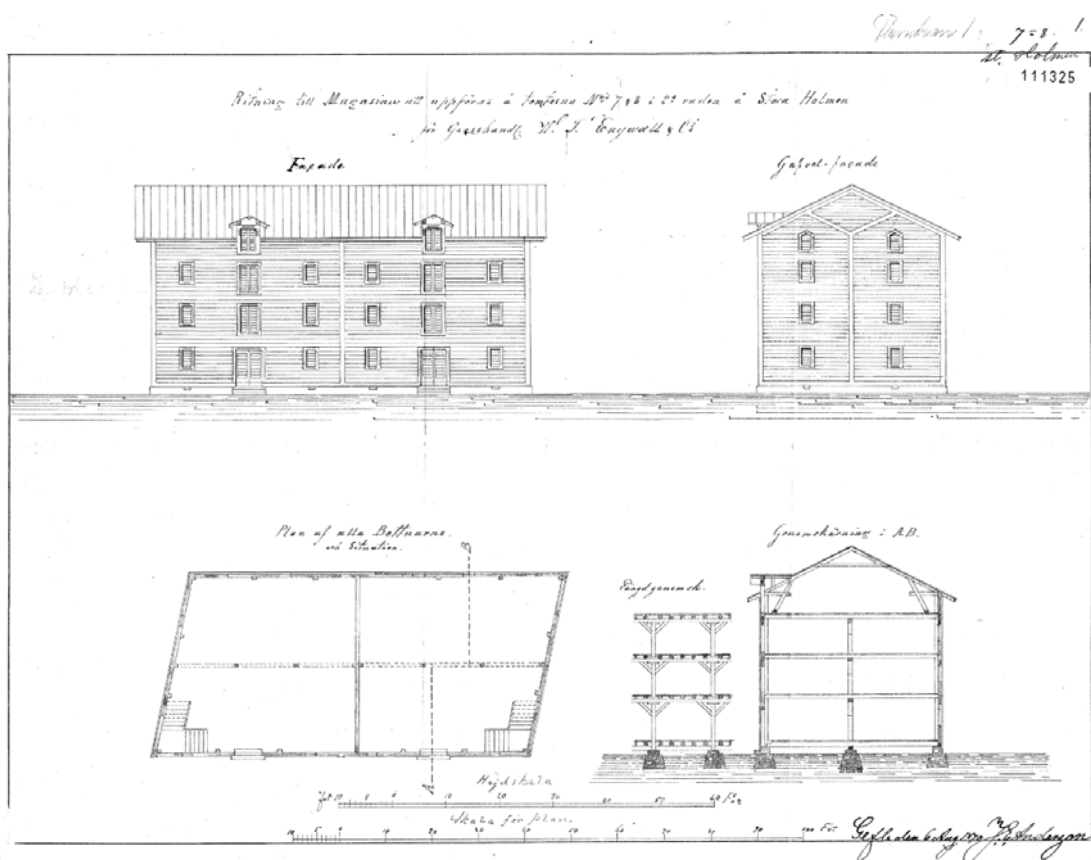
Hus A. Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2447

Kvarteret Turken (hus C), Alderholmen 15:2

Beskrivning

Magasinet är uppfört 1870 efter ritningar av J.E. Andersson för V.T. Engwall. Byggnaden är av timmer och klädd med röd fasspontpanel. Fönsteromfattningar och knutar är vita. Magasinet inrymmer fortfarande lager.

Fastighet	Alderholmen 15:2
Kvarter	Turken
Hus	C
Ägare	GDG Fastigheter
Byggn.år	1870
Ombyggn.år	1948 (elevator)
Användn./hyresgäst	Lager/förråd
Sockel	Sten
Stomme	Timmer
Våningar	3,5

Vån.höjd bedömd	Bv 2,7 m, övr. vån. 2,3 m
Hiss	
Fasadmaterial	Liggande röd fasspontpanel
Yttertak	Plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna luckor, vita omfattningar
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	283

Kulturhistorisk värdering

Då byggnaden i stort sett stått oförändrad sedan byggnadsåret har den ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Inga fönster har tagits upp och de ursprungliga portarna finns kvar. Karaktären är enkel med träpanel och en sluten fasad. Magasinet visar hur många av de andra magasinerna har sett ut och fungerat och det utgör därmed ett pedagogiskt exempel.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. I Turken (hus C) finns i stort sett hela interiören bevarad från byggnadstiden med ursprungliga takbjälkar, stolpar, golv samt ursprungliga trappor.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat plåttak, sadeltak.	Tidstypiskt material och form. Värdebärare.
Fönster	Små fönster med bruna träluckor.	Tidstypiskt utseende. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	På varje våningsplan öppningar med träluckor för inlastning av gods.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Fasad	Liggande röd träpanel med vita lister.	Skapar tillsammans med de andra trämagasinen en homogen miljö. Del av byggnadens enkla och slutna karaktär. Värdebärare.
Övrigt	Bjälkar för inlastning finns kvar, i vissa fall även med krok och vajer.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Interiört	All ursprunglig interiör som finns bevarad har ett högt värde, så som bjälklag, takbjälkar, stolpar, golv, trappor, äldre hissanordningar och transportband mellan våningarna.	Visar på ursprunglig funktion och levandegör historien. Värdebärare.

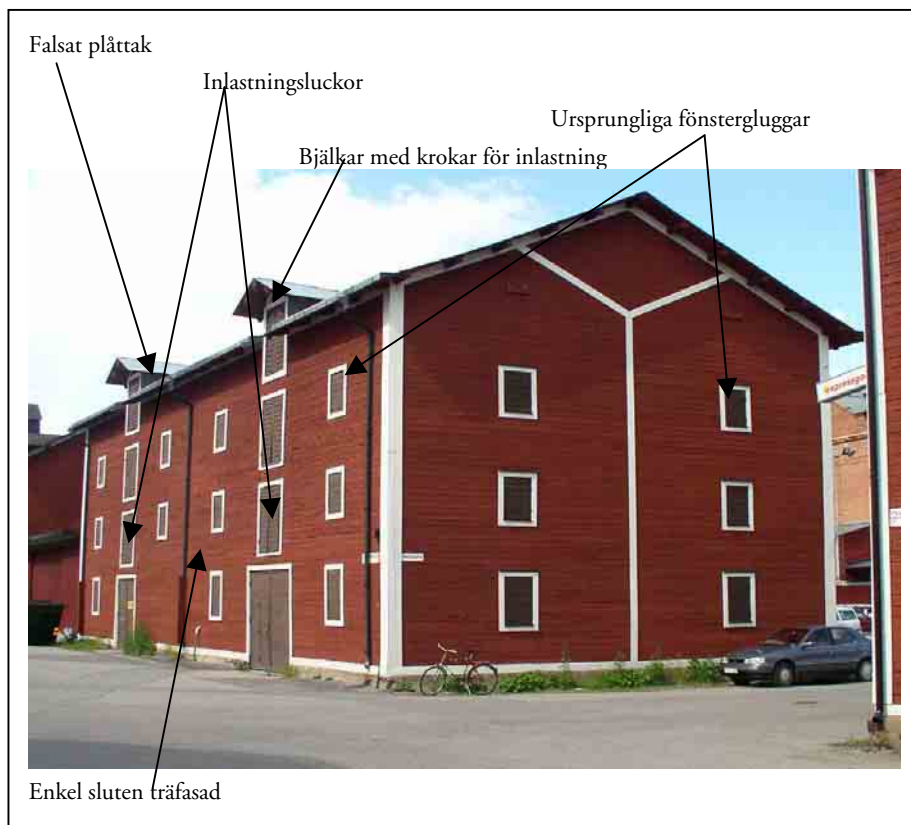
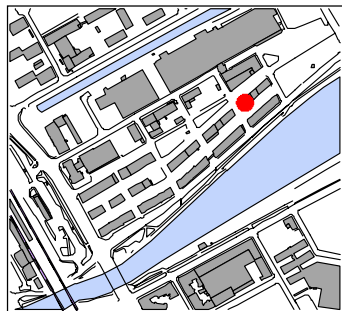
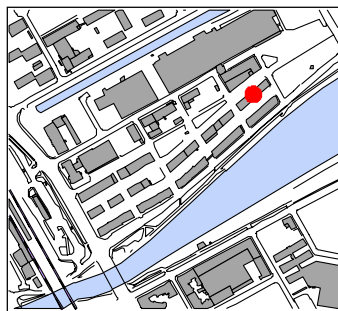

Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-2452

Kvarteret Bleket (hus A, B), Alderholmen 14:2

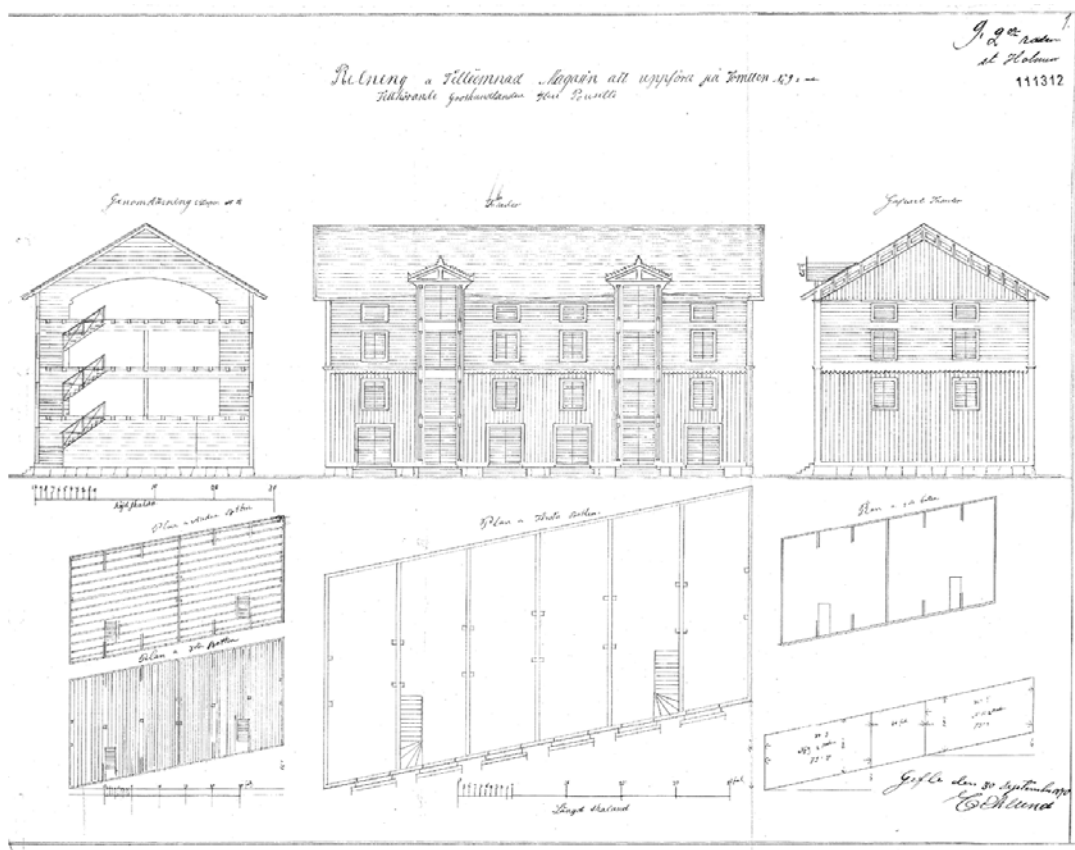
Hus A

Hus B

Beskrivning

Magasinet (hus A) är ritat av E. P. Carlsson 1870. Byggnaden är uppförd i timmer på stensockel och är klädd med röd liggande fasspontpanel med grå luckor och dörrar. Taket har takkupor med hissordningar. Magasinet inrymmer fortfarande lagerlokaler. Hus A och C förbinds av ett lägre garage av betong (hus B)

Fastighet	Alderholmen 14:2
Kvarter	Bleket
Hus	A, B
Ägare	GDG Fastigheter
Byggn.år	1870 (A), 1961 (B)
Ombyggn.år	1930 (fönster m.m. hus A)
Användn./hyresgäst	Lager/förråd (A), lastbilsgarage (B)

Sockel	Sten (A), betong (B)
Stomme	Timmer
Våningar	3,5 (A), 1 (B)
Vån.höjd bedömd	Bv 2,7 m, övr. vån. 2,5 m
Hiss	
Fasadmaterial	Liggande röd fasspontpanel (A), liggande röd lockpanel (B)
Yttertak	Plåt, skivtäckning (A), svart trapetskor. Plåt (B)
Fönster/fönsterplacering	Bruna luckor, vita omfattningar
Övr. byggnadsmaterial	Bruna taksjutportar, vita omfattningar (B)
Byggn. Area	284 (A), 142 (B)

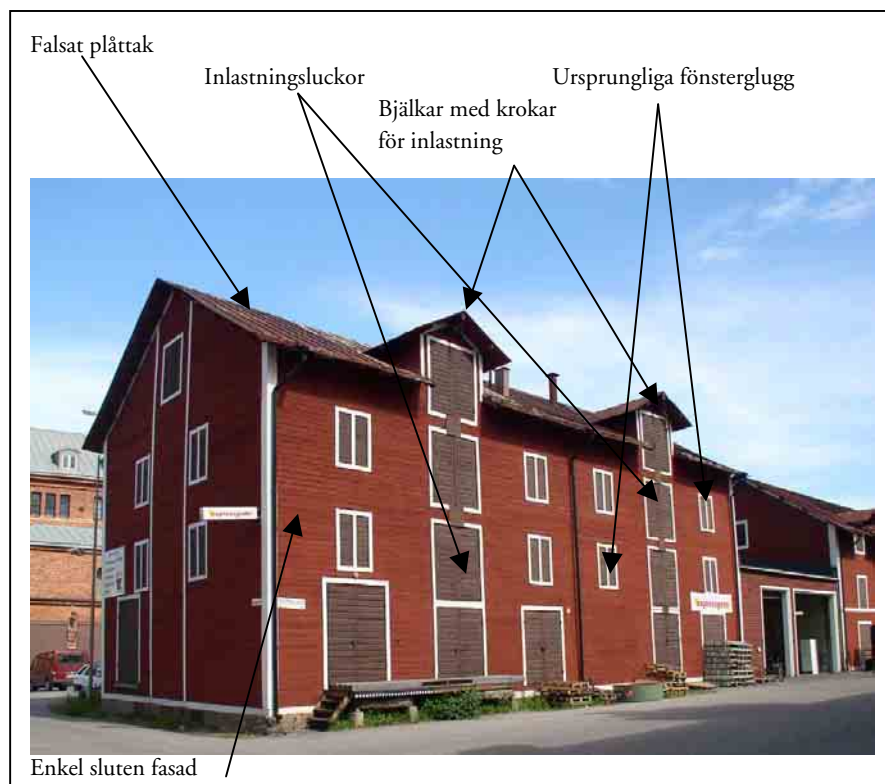
Kulturhistorisk värdering

Då byggnaden (hus A) i stort sett stått oförändrad sedan byggnadsåret har den ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Inga fönster har tagits upp och de ursprungliga portarna finns kvar. Dock har några nya portar tagits upp i bottenvåningen. Karaktären är enkel med träpanel och en sluten fasad. Magasinet visar hur många av de andra magasinerna har sett ut och fungerat och det utgör därmed ett pedagogiskt exempel. Hus B saknar kulturhistoriskt värde.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. I Bleket (hus A) finns i stort sett hela interiören bevarad från byggnadstiden med ursprungliga takbjälkar, stolpar, golv samt ursprungliga trappor. På vissa ställen finns även vinschanordningarna kvar på vinden, till synes helt intakta.

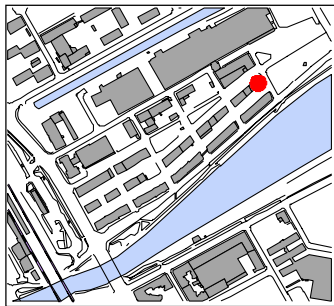
Kulturhistoriskt värde (A) : 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud (A): Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel (hus A)		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat plåttak, sadeltak.	Tidstypiskt material och form. Värdebärare.
Fönster	Tvåluftsfönster med träluckor, mörkbruna med vita omfattningar.	Del av den karaktäristiskt slutna fasaden. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	På varje våningsplan öppningar med träluckor för inlastning av gods.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Fasad	Liggande röd träpanel med vita lister.	Skapar tillsammans med de andra trämagasinen en homogen miljö. Del av byggnadens enkla och slutna karaktär. Värdebärare.
Övrigt	Bjälkar för inlastning finns kvar och i vissa fall även med krok och vajer.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Interiört	All ursprunglig interiör som finns bevarad har ett högt värde, så som bjälklag, takbjälkar, stolpar, golv, trappor, äldre hissanordningar och transportband mellan våningarna	Visar på ursprunglig funktion och levandegör historien. Värdebärare.

Hus A och i bakgrunden hus B. Foto: Länsmuseum Gävleborg, Dg 04-2454

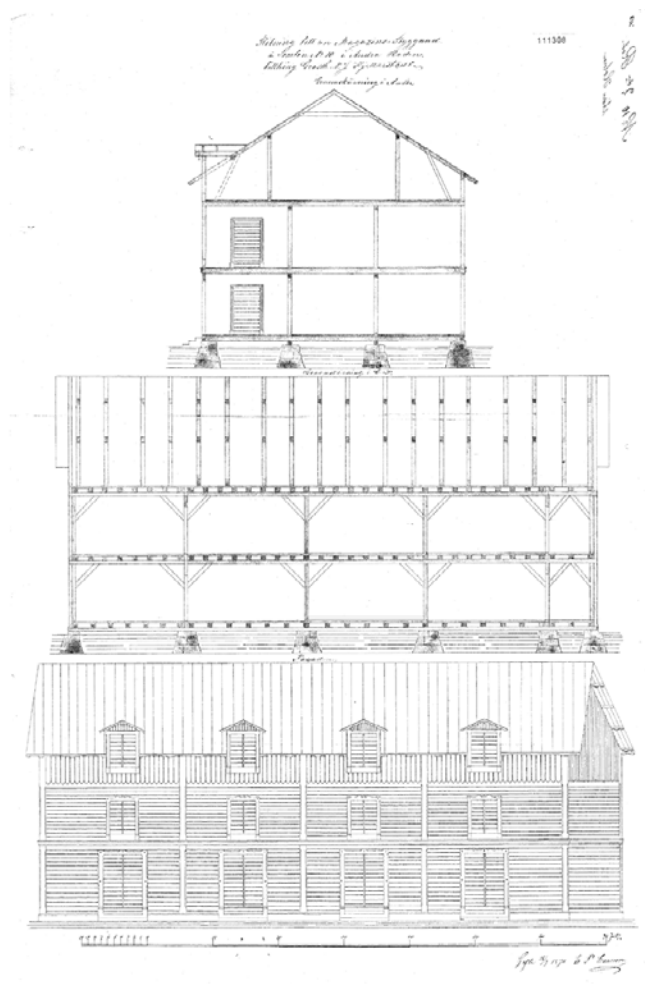
Kvarteret Bleket (hus C), Alderholmen 14:2

Hus C

Beskrivning

Magasinet är ritat av C. Eklund för grosshandlare Pousette 1870. Byggnaden är uppförd i timmer på stensockel och är klädd med röd liggande fasspontpanel med grå luckor och dörrar. Taket har takkupor med hissordningar. Magasinet inrymmer fortfarande lagerlokaler.

Fastighet	Alderholmen 14:2
Kvarter	Bleket
Hus	C
Ägare	GDG Fastigheter
Byggn.år	1870

Ombyggn.år	
Användn./hyresgäst	Lager/förråd
Sockel	Sten
Stomme	Timmer
Våningar	2,5
Vån.höjd bedömd	Ca 3 m
Hiss	
Fasadmaterial	Liggande röd fasspontpanel
Yttertak	Plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna luckor och portar, vita omfattningar
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	286

Kulturhistorisk värdering

Exteriört är magasinet kulturhistoriskt välbevarat då inga fönster tagits upp och luckorna till stor del finns bevarade. Dock har några portar tagits upp i bottenvåningen. Karaktären är enkel med träpanel och en sluten fasad.

Magasinet visar hur många av de andra magasinerna har sett ut och fungerat och det utgör därmed ett pedagogiskt exempel.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion som ursprungliga bjälklag och stolpar. Bjälklag och trappor har delvis tagits bort men finns i vissa delar bevarade och karaktären av hamnmagasin finns bevarad.

Kulturhistoriskt värde : 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat plåttak, sadeltak.	Tidstypiskt utseende och material. Värdebärare.
Fönster	Mörkbruna luckor med vita omfattningar. Fönsterna är utsmyckade med profilerade överliggare på övre våningen på gaveln och baksidan.	Tidstypiskt utseende och material. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	Mot söder finns öppningar och utskjutande gavlar på fasaden liknande de andra magasinerna.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Fasad	Liggande röd träpanel med vita lister.	Skapar tillsammans med de andra trämagasinen en homogen miljö. Del av byggnadens enkla och slutna karaktär. Värdebärare.
Övrigt	Bjälkar för inlastning finns kvar och i vissa fall även med krok och vajer.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Interiört	All ursprunglig interiör som finns bevarad har ett högt värde, så som bjälklag, takbjälkar, stolpar, golv, trappor m.m.	Visar på ursprunglig funktion och levandegör historien. Värdebärare.

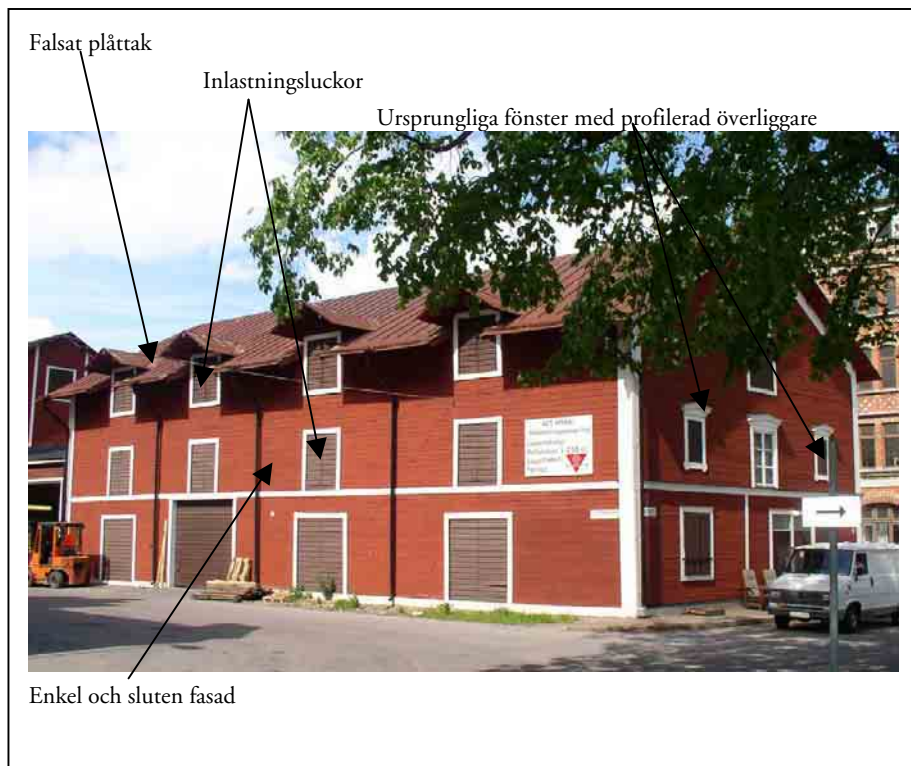
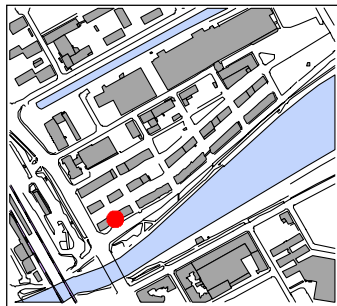

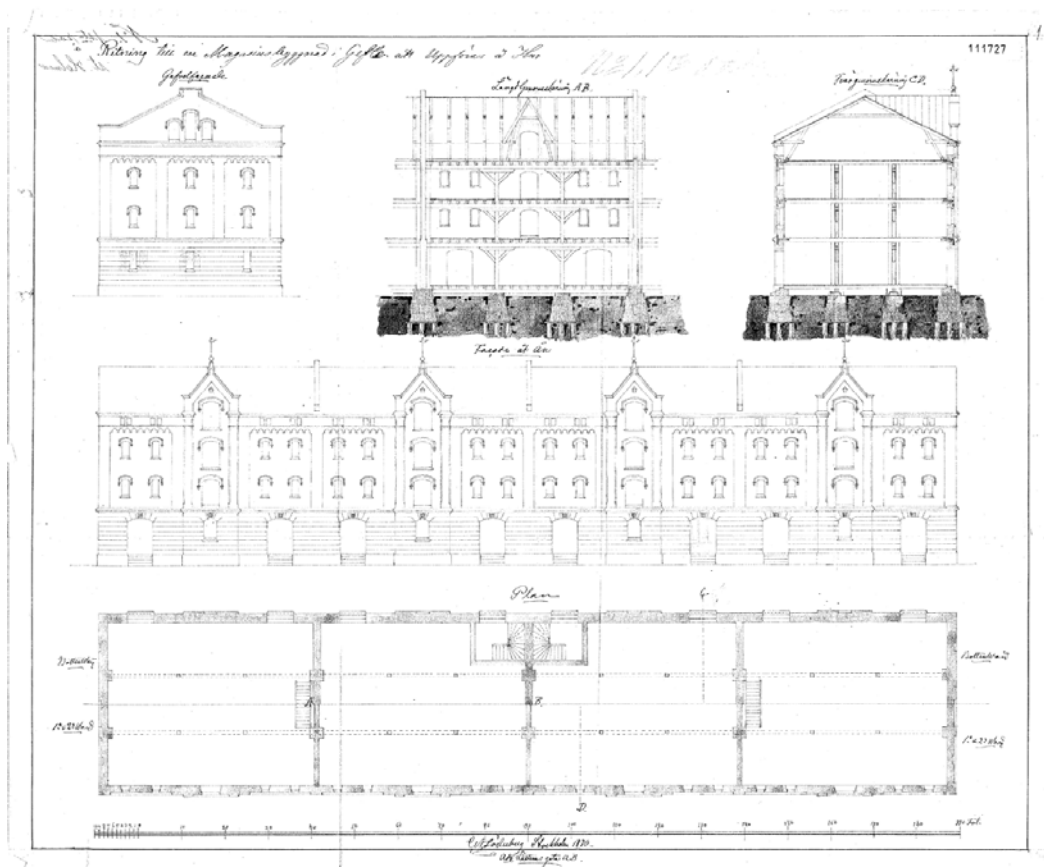
Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2457

Kvarteret Freden, Alderholmen 26:1

Beskrivning

Ritningarna till magasinet utfördes 1870 av E. N. Söderberg och det var det allra första magasinet som byggdes på Alderholmen. Byggnaden är uppförd i tre våningar av tegel. Långsidorna pryds av fyra risaliter som med sina spetsgavlar skjuter upp ovanför taklisten. I övrigt är fasaden indelad i fält med lisener och våningsband. På 1920- och 1930-talen byggdes magasinet om invändigt för att tjäna som kontor. Fasaderna förlorade då sin ursprungliga karaktär genom de fönster som sattes in. Idag rymmer byggnaden kontor och viss handel i bottenvåningen.

Fastighet	Alderholmen 26:1
Kvarter	Freden
Hus	
Ägare	Svedinger Fasigheter AB
Byggn.år	1870

Ombyggn.år	1896, 1926, 1934
Användn./hyresgäst	Bv: Restaurang, möbel/inventariebutik. Vån 1 och 2: Kontor. Vind: Delvis inredd för konferenslokal
Sockel	Granit
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5
Vån.höjd bedömd	Bv ca 3,4 m, vån. 1 och 2 ca 2,7 m
Hiss	Finns, ej tillgänglig från markplan
Fasadmaterial	Rött tegel
Yttertak	Svart plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna fönster och portar
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	745

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden har förändrats sedan byggnadstiden i och med de fönster som satts in. Samtidigt har förändringarna till viss del anpassats efter byggnadens ursprungliga formspråk. Förändringarna gjordes relativt tidigt. Byggnaden har även ett stort värde som en del i en helhetlig miljö.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsat svart plåttak. Inga senare takkupor eller fönster mot ån men mindre takfönster mot norr.	Trots takfönster bibehållen tidstypisk karaktär. Värdebärare.
Fönster	Jämt fördelade över fasaden. Öppningsbara med 2 lufter utan spröjs. Bågformad eller rak överdel.	Ett ingrepp i byggnadens ursprungliga karaktär, tidigt gjort och delvis anpassat till byggnadens formspråk.
Portar/Öppningar	Finns spår kvar av de ursprungliga inlastningsöppningarna. Ett fåtal plåtluckor sitter kvar, inte säkert på ursprunglig plats.	Rörigt intryck med många olika utformningar. De ursprungliga plåtluckorna bevarandevärda.
Fasad	Rött tegel med dekorationer som t.ex. lisener, framskjutna risaliter, indelning i fasadfält och kreneleringar.	Den omsorgsfullt utformade tegelarkitekturen ger byggnaden dess formspråk och karaktär. Tidstypisk. Värdebärare.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i risaliternas gavlar finns kvar.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.

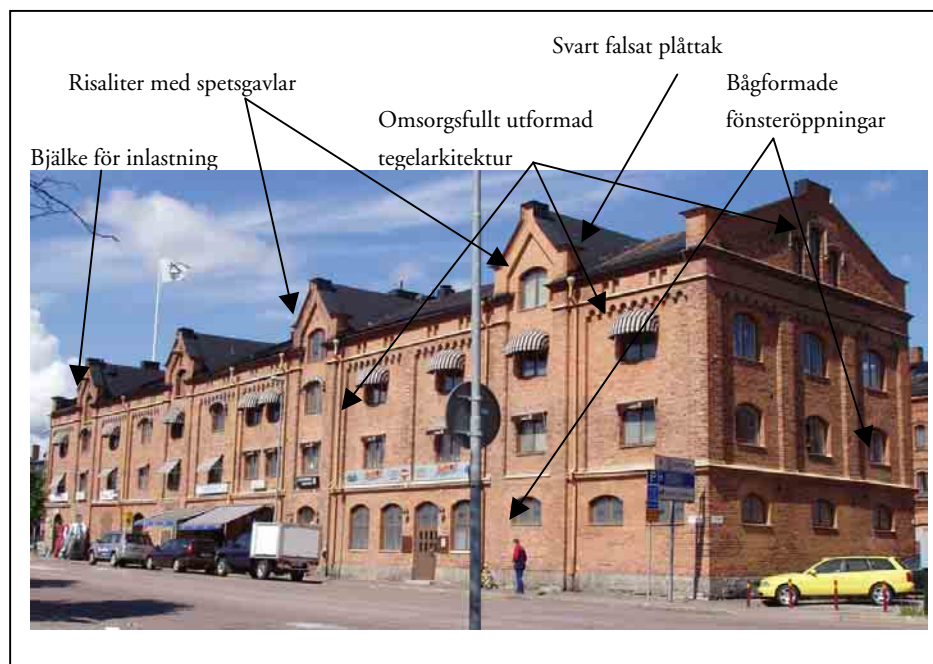
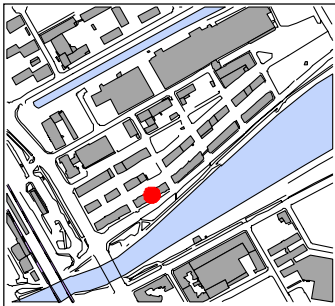

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-2486

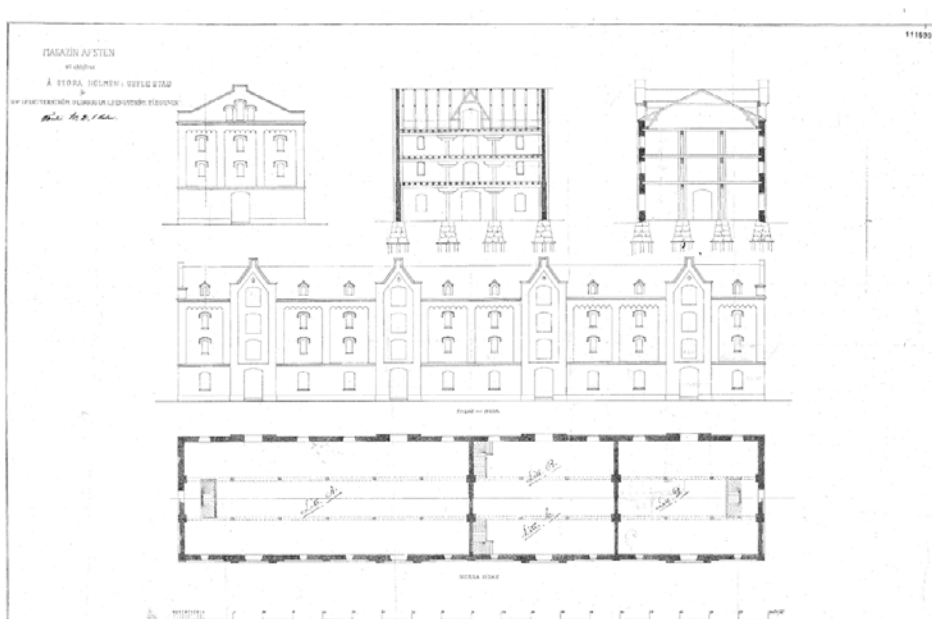
Kvarteret Tre Bröder, Alderholmen 25:4

Beskrivning

Byggnaden uppfördes före 1878 för grosshandlarna I.F. Zetterström, L.P. Engström och P.I. Bouvin. Byggnaden är uppförd i tre våningar av tegel. Långsidorna pryds av fyra risaliter, vars spetsgavlar skjuter upp ovanför taklisten. I övrigt är fasaden indelad i fält med lisener och våningsband.

Vissa av luckorna byttes ut mot fönster redan 1878 och 1919 försvann de återstående luckorna i samband med att kontorslokaler inreddes. Fasaderna är ändå inte alltför förändrade p.g.a. fönsternas form och symmetrin i deras placering. Fastigheten inrymmer idag främst kontor.

Fastighet	Alderholmen 25:4
Kvarter	Tre bröder
Hus	
Ägare	Svedinger Fastigheter AB
Byggn.år	Före 1878
Ombyggn.år	1878, 1919, 1930-tal, 1970-tal
Användn./hyresgäst	Kontorslokaler, del av vind är bostäder
Sockel	Granit
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5 + källare
Vån.höjd bedömd	1 tr: ca 2,9/3,0 m, 2 tr: ca 2,7/2,5 m
Hiss	Finns, ej tillgänglig från markplan

Fasadmaterial	Rött tegel
Yttertak	Svart plåt, bandtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna fönster och plåtluckor
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	742

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden har förändrats kraftigt sedan byggnadstiden i och med de fönster som satts in. Samtidigt har förändringarna till viss del anpassats efter byggnadens ursprungliga formspråk. Förändringarna gjordes relativt tidigt. Byggnaden har även ett stort värde som en del i en enhetlig miljö.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Svart skivfalsad plåt. Inga senare takkupor eller fönster.	Tidstypisk form och material. Bibehållen taksiluett. Värdebärare.
Fönster	Jämt fördelade över fasaden. Spröjsade öppningsbara med 2 lufter.	Ett ingrepp i byggnadens ursprungliga karaktär, tidigt gjort och relativt anpassat till byggnadens formspråk. Värdebärare.
Portar/Öppningar	Inlastningsöppningarna har ersatts med fönster eller moderna dörrar.	Storleken på öppningarna är troligen intakta.
Fasad	Rött tegel med dekorationer som t.ex. lisener, framskjutna risaliter, indelning i fasadfält och kreneleringar.	Den omsorgsfullt utformade tegelarkitekturen ger byggnaden dess formspråk och karaktär. Tidstypisk. Värdebärare.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i risaliternas gavlar finns kvar.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.

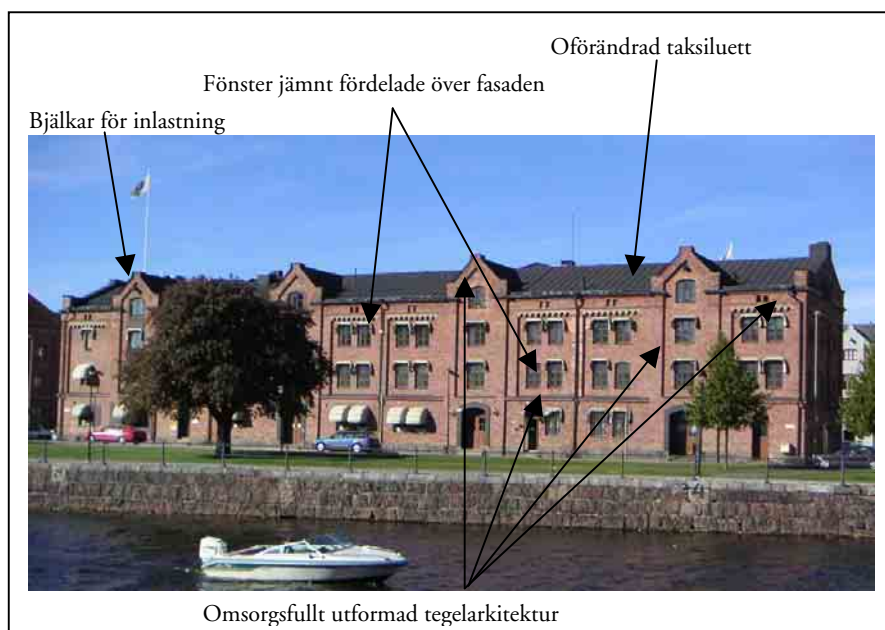
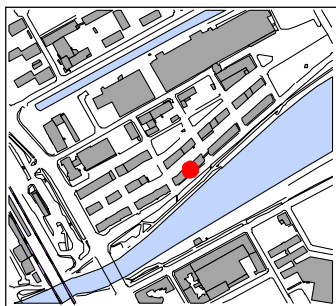

Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-4101

Kvarteret Hoppet, Alderholmen 24:3, 24:5

Beskrivning

Magasinet uppfördes under 1870-talet av tegel i tre våningar. Fasaderna är indelade i fält med lisener och våningsband och hörnen är avfasade. Långsidorna pryds av fyra risaliter vars spetsgavlar skjuter upp ovanför taklisten. Fasaderna förändrades kraftigt på 1930-talet då kontor inreddes i en del av byggnaden och fönster av olika form och storlekar togs upp. Fastigheten inrymmer idag främst kontor.

Fastighet	Alderholmen 24:3, 24:5
Kvarter	Hoppet
Hus	
Ägare	Realia hus AB (24:3), Fastighetsbolaget Kryddmagasinet (24:5)
Byggn.år	1870-talet
Ombyggn.år	1905, 1934, 1960-talet
Användn./hyresgäst	Kontorslokaler
Sockel	Granitklädd
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5 + källare
Vån.höjd bedömd	1 tr: ca 2,7 m, 2 tr: ca 2,5 m
Hiss	Finns i östra delen, ej tillgänglig från markplan
Fasadmaterial	Rött tegel

Yttertak	Svart plåt, skivtäckning (24:3)/bandtäckning (24:5)
Fönster/fönsterplacering	Ljusbruna fönster, ljusgrå plåtluckor
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	742
Övrigt	Kv. Hoppet och Kletus är hopbyggda med passage i 2 tr

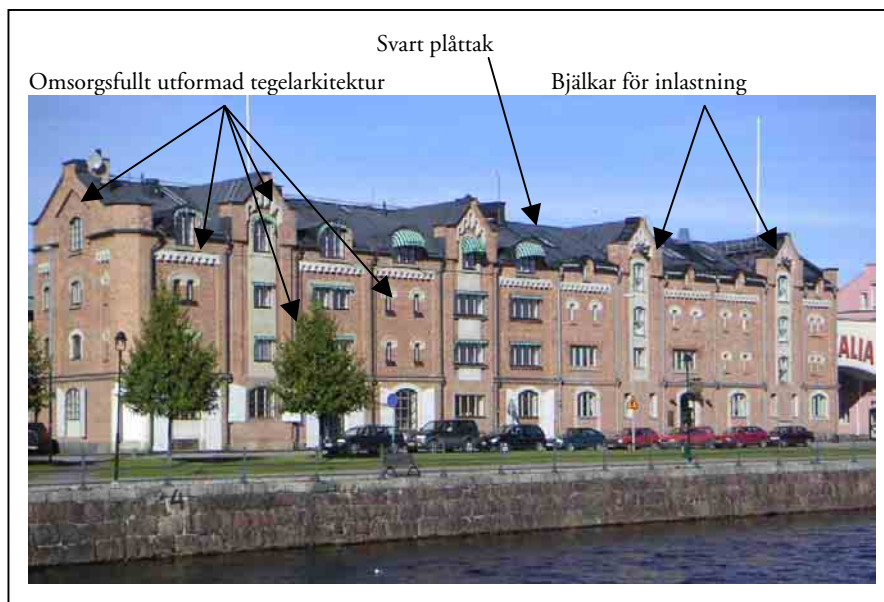
Kulturhistorisk värdering

Byggnaden har förändrats kraftigt sedan byggnadstiden i och med de fönster som satts in. Förändringarna är till stor del okänsliga och inte anpassade efter byggnadens ursprungliga formspråk varför stor del av det kulturhistoriska värdet gått förlorat. Byggnaden har däremot ett stort värde som en del i en helhetlig miljö.

Interiört har stora förändringar skett och de värdebärare som finns kvar och visar på ursprunglig konstruktion och funktion är relativt få. Det som finns kvar är vissa synliga ursprungliga bjälklag, takbjälkar och stolpar.

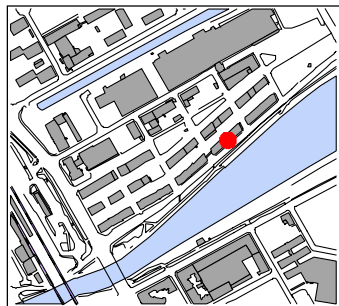
Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☒
 Länsmuseet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Svart skivfalsad plåt.	Tidstypisk form och material. Värdebärare.
Fönster	Dels fönsterband, dels små fönster i ursprungliga gluggar, dels fönster vid inlastningsluckor och dels takkupor vid takfoten.	Fönsterupptagningarna är gjorda på ett okänsligt sätt utan hänsyn till byggnadens ursprungliga formspråk.
Portar/ Öppningar	Vissa plåtportar finns kvar med fönster eller nya portar innanför. Annars moderna portar.	De ursprungliga portarna och öppningarna visar på ursprunglig användning. Värdebärare.
Fasad	Rött tegel med dekorationer som t.ex. lisener, fönsteromfattningar, framskjutna risaliter, indelning i fasadfält och kreneleringar.	Den omsorgsfullt utformade tegelarkitekturen ger byggnaden dess formspråk och karaktär. Tidstypisk. Värdebärare.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i risaliternas gavlar finns kvar.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Interiört	Det av konstruktionen som fortfarande är synligt i interiören (t.ex. takbjälkar, stolpar, ursprungliga golv).	Dessa värdebärare är spår av byggnadens ursprungliga utformning och bidrar till dess historia. Värdebärare.

Hus A och B. Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-4100

Kvarteret Kletus, Alderholmen 23:1

Beskrivning

Ritningarna till magasinet utfördes 1872 för grosshandlare V. Th. Engwall. Byggnaden är uppförd i tegel som putsats. Fasaderna är indelade i fält med lisener och fyra risaliter med spetsgavlar som skjuter upp genom långsidornas taklister. Byggnadens hörn är avfasade. Fasaden förlorade sin ursprungliga karaktär 1927 när fönster togs upp i samband med invändiga ombyggnader. Fastigheten inrymmer idag kontor.

Fastighet	Alderholmen 23:1
Kvarter	Kletus
Hus	
Ägare	Hallströms och Nisses Fastigheter AB
Byggn.år	1872
Ombyggn.år	1927
Användn./hyresgäst	Kontorslokaler
Sockel	Granit
Stomme	Murat tegel
Våningar	3 vån i öster/väster, 3,5 vån i mittdel
Vån.höjd bedömd	Mittdel: bv ca 3,6 m, 1 tr/2 tr ca 2,7 m
Hiss	Finns, ej tillgänglig från markplan

Fasadmaterial	Rosa slät cementputs
Yttertak	Svart plåt, skivtäckning, delvis omlagd med bandtäckning
Fönster/fönsterplacering	Grå
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	745
Övrigt	Kv. Hoppet och Kletus är hopbyggda med passage i 2 tr

Kulturhistorisk värdering

Byggnaden har förändrats kraftigt sedan byggnadstiden i och med de fönster som satts in. Samtidigt har förändringarna till viss del anpassats efter byggnadens ursprungliga formspråk. Förändringarna gjordes relativt tidigt. Byggnaden har även ett stort värde som en del i en helhetlig miljö.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. Exempel som finns i Kletus är de ursprungliga synliga takbjälkarna, stolparna och golven. Trapphusen är helt moderniserade förutom det längst i öster som är bevarat med en vacker trätrappa från tidigt 1900-tal. Andra kulturhistoriskt intressanta värdebärare i byggnaden är de detaljer som vittnar om den tidiga kontoriseringsen. Som exempel kan nämnas den interiör med spiraltrappa som tros härröra från Engwalls första kontor i byggnaden samt de väggmålningar som anspelar på sjöfart som finns i bottenvåningen. Sammanlagt speglar byggnaden både ett hamnmagasins historia men även handelsepoken och det tidiga Gevalias framväxt vilket gör byggnaden särskilt kulturhistoriskt värdefull, i delar även interiört.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☒ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Svart skivfalsad plåt.	Tidstypisk form och material. Värdebärare.
Fönster	Jämt fördelade över fasaden. Breda ganska stora, spröjsade fönster med 3 lufter. Tidstypiska från 1920-talet. Takkupor.	Ett ingrepp i byggnadens ursprungliga karaktär.
Portar/ Öppningar	Inlastningsöppningarna har ersatts med fönster eller moderna dörrar.	Storleken på öppningarna är delvis förändrade.
Fasad	Rosa puts som dekorerats med t.ex. våningsband, indelning i fasadfält, framskjutna risaliter och kreneleringar.	Omsorgsfullt utformad fasad som ger byggnaden dess formspråk och karaktär. Tidstypisk. Värdebärare.
Interiört	Det av konstruktionen som fortfarande är synligt i interiören (t.ex. takbjälkar, stolpar, ursprungliga golv). Den tidiga kontorsinredningen i östra delens bottenvåning.	Dessa värdebärare är spår av byggnadens olika användningar och bidrar till dess historia. Värdebärare.

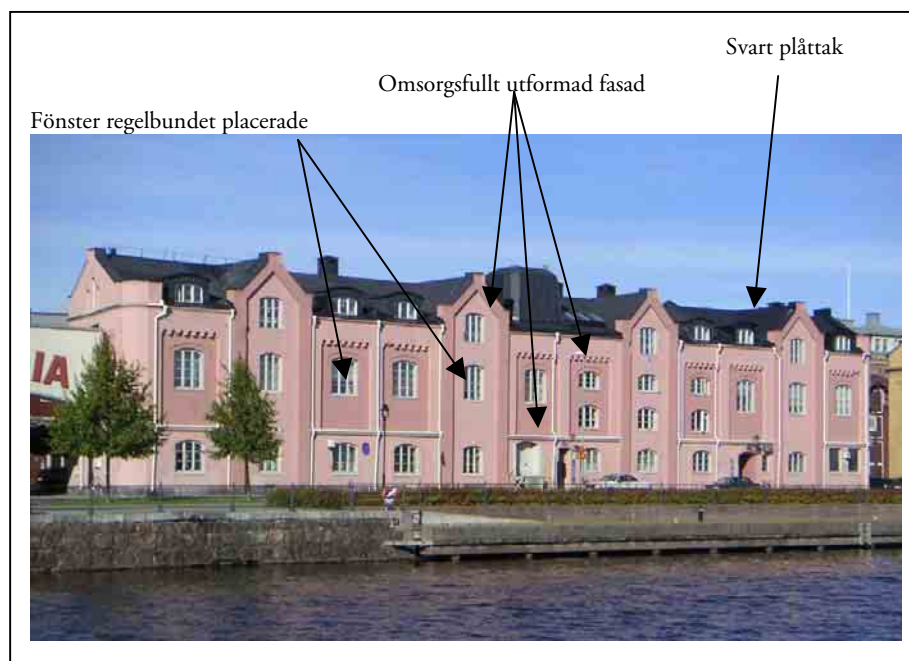
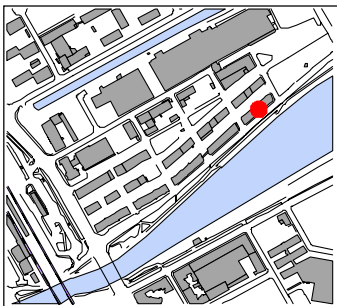

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-4102

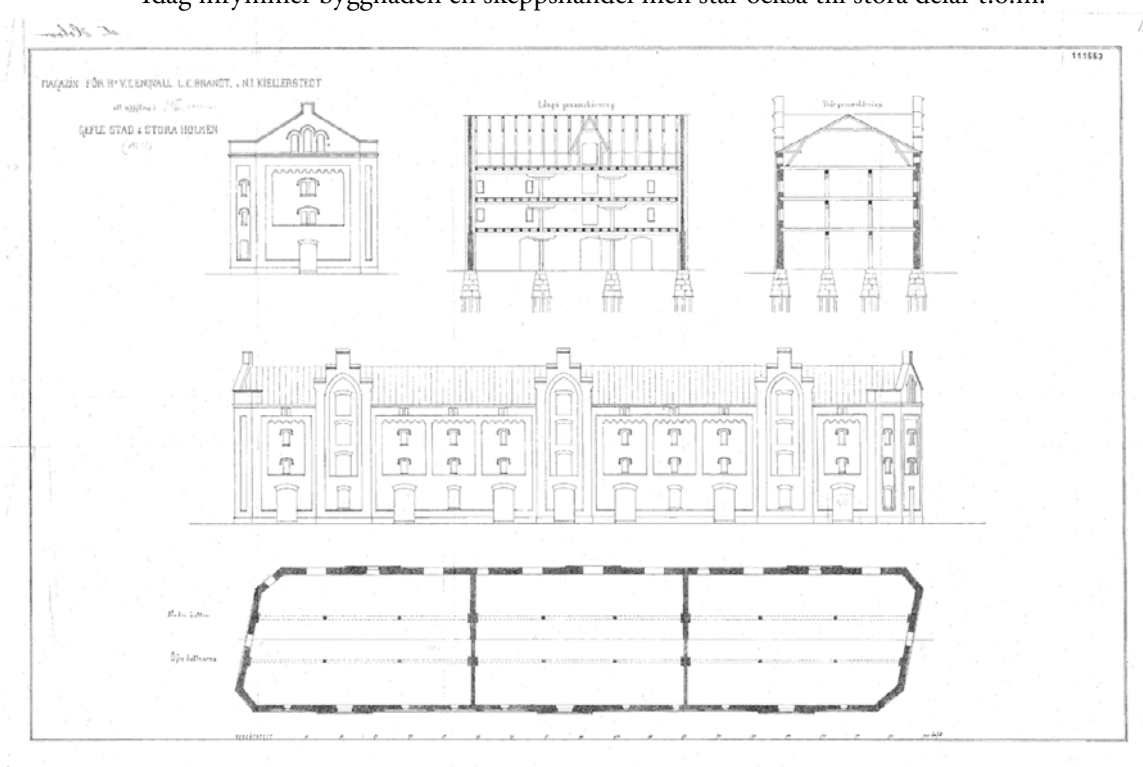
Kvarteret Amicitia, Alderholmen 22:3, 22:4, 22:5

För utförligare beskrivning och utredning av kvarteret Amicitia se etapp 2 i projektet *Alderholmen och Amicitia – hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område som står inför förändrad användning?*

Beskrivning

Magasinet uppfördes på 1870-talet för grosshandlare V. Th. Engwall, L. E. Brandt och N. I. Kiellerstedt. Byggnaden är i tre våningar och byggd av tegel som putsats. Fasaderna är indelade i fält inramade av lisener och våningsband. Långsidorna pryds av tre risaliter vars trappgavlar skjuter upp ovanför den profilerade taklisten. Byggnadens hörn är avfasade och sockeln granitklädd. Byggnaden har inte genomgått några större förändringar sedan byggnadstiden. Idag inrymmer byggnaden en skeppshandel men står också till stora delar t.o.m.

Fastighet	Alderholmen 22:3, 22:4, 22:5
Kvarter	Amicitia
Hus	
Ägare	Eriksson SG (22:3, 22:4), Landfors PG (22:5)
Byggn.år	1870-talet
Ombyggn.år	

Användn./hyresgäst	Skeppshandel i bv östra gaveln. Övriga delar lager/oanvänt
Sockel	Granitklädd
Stomme	Murat tegel
Våningar	3,5 + källare
Vån.höjd bedömd	ca 2,7 m
Hiss	
Fasadmaterial	Grågrön slät cementputs
Yttertak	Brun plåt, skivtäckning
Fönster/fönsterplacering	Bruna fönsterluckor och plåtportar
Övr. byggnadsmaterial	
Byggn. Area	740

Kulturhistorisk värdering

Då byggnaden i stort sett stått oförändrad sedan byggnadsåret har den ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Inga fönster har tagits upp och de ursprungliga portarna finns kvar. Magasinet visar hur många av de andra magasinerna har sett ut och fungerat och det utgör därmed ett pedagogiskt exempel.

De interiöra kulturhistoriska värden som kan nämnas är de värdebärare som finns med från ursprunglig konstruktion och funktion. I byggnaden finns i stort sett hela interiören bevarad från byggnadstiden med ursprungliga takbjälkar, stolpar, golv samt ursprungliga trappor.

Kulturhistoriskt värde: 1 ☒ 2 ☐ 3 ☐
 Läns museet rekommenderar rivningsförbud: Ja ☒ Nej ☐

Beskrivning av byggnadsdel		Analys/värdebärare
Tak	Skivfalsad plåt. Oförändrad taksiluett.	Tidstypisk form och material. Värdebärare.
Fönster	Enbart ursprungliga små gluggar.	Visar hur många av de andra magasinerna ursprungligen sett ut. Värdebärare.
Portar/ Öppningar	De flesta i ursprunglig placering, samtliga har plåtluckor, några luckor verkar nya.	I stort sett ursprunglig utformning. Värdebärare.
Fasad	Gröngul puts som dekorerats med t.ex. våningsband, indelning i fasadfält, framskjutna risaliter med trappstegsgavlar och kreneleringar.	Omsorgsfullt utformad fasad som ger byggnaden dess formspråk och karaktär. Tidstypisk. Värdebärare.
Övrigt	Bjälkar för inlastning finns kvar, i vissa fall även med krok.	Visar på ursprunglig funktion. Värdebärare.
Interiört	All ursprunglig interiör som finns bevarad har ett högt värde, så som bjälklag, takbjälkar, stolpar, golv, trappor m.m.	Visar på ursprunglig funktion och levandegör historien. Värdebärare.

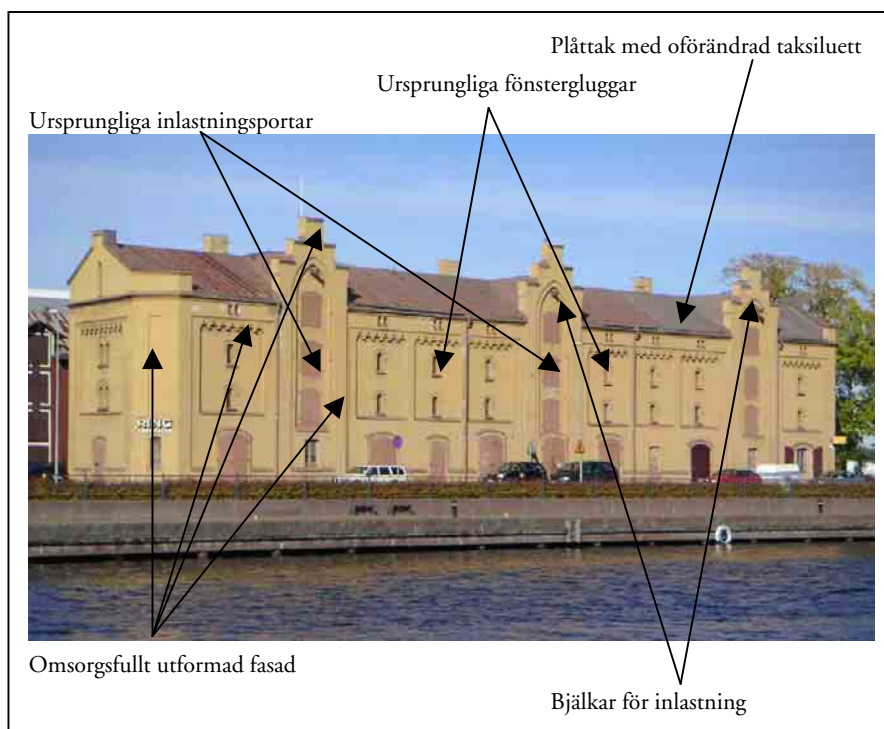

Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-4103

Första radens magasin mot ån. Foto: Länsmuseet Gävleborg, Dg 04-5034

HANTERING AV VÄRDEBÄRARE VID OMBYGGNAD

Den östra delen av Alderholmen står inför omfattande nyexploatering. Förhoppningsvis kommer byggandet av bostäder på östra Alderholmen att positivt påverka magasinsområdet. Troligt är att det blir en ökande genomströmning av människor och en vitalisering av området. Flera av de äldre magasinerna står idag utan användning och här finns möjligheter att inrymma olika sorters verksamhet. Samtidigt är det viktigt att en omvandling i magasinsområdet tar hänsyn till de kulturhistoriska värden som finns, och som belyses inom detta projekt.

En omvandling av magasinerna till bostäder medför både för- och nackdelar. Gevalia är en stor aktör i området och skyddsavståndet till industrin är reglerat med tanke på bullernivåer. I kommunens planprogram har ett skyddsavstånd utmätts vilket utesluter bostäder i flera av magasinerna. De ombyggnader som krävs för att kunna inrymma bostäder i vissa av magasinerna är dessutom mycket omfattande med bl.a. nya fönsterupptagningar. Därför är det viktigt att väga intresset av att inrymma bostäder, och hur dessa i så fall kan utformas, mot kulturhistoriska intressen. Att inrymma bostäder i en del av magasinerna är däremot positivt då det garanterar en fortlevnad för byggnaderna. Flera magasinsbyggnader har också genomgått så stora förändringar redan att inredande av bostäder skulle vara möjligt utan större exteriöra förändringar.

Om bostäder ska inrymmas i magasinsbyggnaderna kommer det att finnas önskemål om olika exteriöra förändringar för att göra dessa bostäder så attraktiva som möjligt. För att kunna möta detta är det viktigt att ha förutsett vilka önskemål som kan bli aktuella och ha slagit fast hur dessa skall hanteras generellt i området. Att kommunen genom bestämmelser i detaljplanen reglerar hur exteriöra förändringar av hamnmagasinen skall hanteras är av yttersta vikt. Dessa bestämmelser bör utformas i samråd med kulturhistorisk expertis.

De förändringar som kan bli aktuella är balkonger, takterrasser, nya fönsterupptagningar, ersättning av inlastningsluckor mot fönster, takkupor, takfönster m.m. I många magasin har en del av ovan nämnda förändringar genomförts och en viktig frågeställning är också hur man skall förhålla sig till redan genomförda förändringar från olika tider.

Generellt är magasinens front mot ån den viktigast att värna om. Bebyggelsen mot ån är väl synlig och framträdande i stadsmiljön. Eventuella förändringar av denna stadsbild blir påtaglig. Norr har alltid varit magasinens baksida och omsorgen om utformningen har inte varit lika hög där. Mot norr kan därför större förändringar accepteras.

Tak

Takkupor och framför allt takterrasser är ett stort ingrepp och förändrar en byggnads uttryck. Magasinens vindar har inte varit inredda och därför är dessa förändringar generellt inte lämpliga i området. Om vinden skall inredas bör problematiken med ljusinsläpp kunna lösas genom att sätta fönster i inlastningsluckor samt att sätta in takfönster åt norr. Takfönster och takterrasser är speciellt olämpliga mot ån då denna stadsbild är väl synlig.

De taksiluetter som idag är orörda bör fortsätta att vara det. Takfönster kan tillåtas där taken redan är uppbrutna med takkupor, som exempelvis på kvarteret Hoppet.

Detsamma gäller takfönster som är möjliga på de norra takfallen på magasin med redan förändrad takutformning. På tak där inga fönsterupptagningar finns är det inte lämpligt att ta upp nya fönster.

Fasader, fönster och portar

Nya fönsterupptagningar, balkonger och förändringar av fönstersättningar är generellt inte lämpliga mot ån. Den fönstersättning som gäller på magasin mot ån är visserligen inte ursprunglig men är samtidigt, till stora delar, tidigt gjord och är anpassad till äldre öppningar.

De förändringar som hittills gjorts i området har främst varit att små fönstergluggar eller större inlastningsportar har ersatts med fönster. I vissa av magasinerna har fönsterupptagningarna gjorts mer hänsynsfullt än i andra. I de fall där ingreppen gjorts med mindre hänsyn kan det tillåtas ytterligare förändringar, t.ex. Kv Hoppet. Nya fönsterupptagningar bör idag generellt inte göras där det funnits varken inlastningslucka, fönsterglugg eller blindfönster.

Mot norr kan det vara möjligt att ordna mindre balkonger på vissa magasin i samband med krav på brandutrymning. De magasin som har en ursprunglig prägel, och som p.g.a. sin verksamhet inte har krav på brandutrymning, bör inte belastas med liknande tillägg, exempelvis kvarteret Järnvågen, hus B, och samtliga trämagasin. Om balkonger för brandutrymning är nödvändigt skall dessa förläggas på byggnadernas norra sidor. På magasin som idag har karaktären av kontorsbyggnader är däremot detta möjligt, exempelvis kvarteret Freden och kvarteret Hoppet.

Interiör

I flera av byggnaderna finns även interiöra värdebärare. De interiöra värdebärarna utgörs främst av byggnadsdetaljer som visar på ursprunglig funktion och byggnadskonstruktion. Exempel på interiöra värdebärare är ursprungliga bjälklag, stolpar, takbjälkar, golv, trappor och rester av olika transportband och vinschar för varor. Samtliga interiöra värdebärare är viktiga att värna om men generellt kan sägas att ju fler värdebärare som finns bevarade i byggnaden desto högre kulturhistoriskt värde har varje enskild detalj. Detta kan förklaras genom att det är intressantare när en hel miljö finns bevarad än när bara enstaka fragment finns kvar. Generellt har de byggnader som fortsatt vara förrådsbyggnader,

*Fartygsmålning från kontorslokaler i kvarteret Kletus nedervåning.
Foto: Läns museet Gävleborg, Dg 04-5026*

framför allt trämagasinen, de flesta interiöra värdebärarna och därmed högt interiört skyddsvärde.

I enstaka byggnader finns även spår av tidig kontorsverksamhet med kontorsinredningar utförda med hög kvalitet och en tydlig koppling till verksamheten. De tidiga kontorsinredningarna är också viktiga interiöra värdebärare då de är tydliga historiska dokument. Som en sådan miljö kan nämnas kontoret i kvarteret Kletus bottenvåning som har fartygsmålningar på väggarna och en vacker trätrappa från tidigt 1900-tal.

Utomhusmiljön

Utomhusmiljön är en viktig del av den enhetliga miljön i magasinsområdet på Alderholmen. Det är av betydelse att området utformningsmässigt inte knyts ihop med det nyexploaterade området eller med den centrala staden utan får en egen utformning med hänsyn till de värdebärare som finns i miljön idag.

Den karga, plana, öppna, ej beväxta marken mellan byggnaderna är viktig att bevara då den berättar om byggnadernas tidigare användning. Eventuella framtida markering av gång- respektive körfält ska inte markeras med olika höjdnivåer. Markytan ska förses med ett så enhetligt och så enkelt material som möjligt. Även gatubelysning ska vara enkel till utseendet utan utsmyckande detaljer.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens Dnr: 434-4780-04

REFERENSER

Tryckta källor

Samfundet S:t Erik, red. Eva Eriksson, *Stockholms stränder. Från industri till bostäder*, Värnamo 2003.

Stjernberg, Anders, *Gävle Brandstation. Ferdinand Bobergs genombrottsverk*, Sundsvall 1992.

Arkiv

Gävle kommun

Stadsarkivet

Länsmuseet Gävleborg

Ärendearkivet

Otryckta källor

Björck, M. *Järnvågen*. Länsmuseet Gävleborg 2004. Slutredovisning Dnr 2278/320.

Byggnadsinventering och fotodokumentation från Gävle kommun, *Bebyggelse på Alderholmen*, Gävle 1985.

Byggnadsinventering 1991–1992, Länsmuseet i Gävleborgs län, Internrapport 1994:6, *Stora Holmen, Holmen eller Alderholmen*.

Gerhartz, B-Å. *Projekt Alderholmen i Gävle*. Arkitekttidningen (artikel), 1984: 12, 14–15.

Gävle kommun, planeringsunderlag, *Magasinen på Alderholmen. Byggnadsbeskrivningar*, 2002-06-05.

Göransson, C och Santén, I, *Här är Alderholmen – bilder och tankar om en stadsdel i Gävle*. Provins (artikel), 1990:4.

Källgren, Stig, *Staden behöver en symbol?* Tidskrift för samhällsplanering (artikel), V:43/Y:1989/I:3:106-110.

Lidfeldt, G. *Alderholmen i Gävle – en stadsdel för ett nytt århundrade*. Stadsbyggnad (artikel), 2000:4, 17–20.

Linn, B. *Gunnar Wetterling, stadsarkitekt*. Från Gästrikland 1980.

Länsstyrelsen i Gävleborg, Rapport från Kulturmiljöfunktionen, 1996:2, *Riksintressen i Gävle kommun*.

Sjöhistoriska museet, från fältarbetet i Gävle 1970, *Sjömän, skeppshandlare och stuveriarbetare*.

Sjöhistoriska museet, *Gävle en kuststad*, Redovisning av material insamlat vid kustundersökningen 1970 i Gävleborgs län.

Stadsarkitektkontoret, Gävle kommun, *Kulturminnesvårdsprogram för Gävle stadscentrum*, 1986.

Datum:
2004-03-02

Dnr:
853/310

Projektnamn

Alderholmen och Amicitia – hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område som står inför exploatering?

Foto från ett lagerutrymme i ett av magasinerna på Alderholmen med utsikt över närliggande trämagasin och Gevaliafabriken. Foto: Länsmuseum Gävleborg

Projektledare

Länsmuseum Gävleborg

Budget för projektet

Samrådsmöten	20 000:-
Arkivstudier	4 200:-
Inventeringar	66 400:-
Antikvarisk utredning av Kv. Amictia	24 500:-
Byggteknisk utredning av Kv. Amicitia	24 500:-
Fastighetsekonomisk utredning av kv. Amicitia	40 000:-
Rapportarbete	12 250:-
Marknadsföringsplan	3 000:-
Marknadsföring	3 000:-
Utvärdering	4 000:-
Omkostnader	7 000:-
Oförutsedda kostnader	20 815:-

Totalt

228 965:- exkl. moms

Egeninsats samrådsmöten (länsmuseum, länsstyrelsen, Gävle kommun,

fastighetsägare)	-10 000:-
Egeninsats inventeringsarbete (Gävle kommun)	-20 000:-
Egeninsats marknadsföring (läns museet)	- 2 000:-

Sökt belopp

191 965:- exkl. moms

Arbetskostnaderna för läns museets del är beräknade till 350:-/tim. Läns museets ordinarie taxa är 450:-/tim.

Samarbetspartners

Gävle kommun

Fastighetsägare Alderholmen

Fastighetsägare Stig Eriksson (kv. Amicitia)

Fastighetsägare Per Landfors (kv. Amicitia)

Länsstyrelsen Gävleborg

Läns museet Gävleborg

Sammanfattande projektbeskrivning

Området Alderholmen i centrala Gävle står inför en stor exploatering. Idag karaktäriseras Alderholmen av magasinsbyggnader från sekelskiftet 1900 samt äldre och modern industri. Området uppskattas av många gävlebor med sin speciella karaktär och debatterna har varit intensiva om hur området kan utvecklas. Ett underlag som belyser de kulturhistoriska värdena behövs för den fortsatta planeringen. Läns museet planerar att utarbeta en ny inventeringsmodell och använda sig av en annan vokabulär än den traditionella för att se om de historiska spåren kan få större genomslagskraft än i tidigare ärenden. För att belysa de kulturhistoriska värdena på Alderholmen och få fram ett användbart underlag för den fortsatta planeringen av området önskas följande frågor besvaras:

- Vilka exteriöra och interiöra värdebärare finns på respektive byggnad i området?
- Vilka värdebärare finns i kajområdet?
- Hur kan dessa värden tas tillvara vid förändringar av byggnaderna och omgivande mark?
- Hur kommer varsamhetsaspekterna i PBL kunna beaktas vid den nybyggnation som planeras i området?

Genom att studera en av de mer välbevarade magasinsbyggnaderna ur antikvarisk och fastighetsekonomisk synvinkel önskas metoder och arbetssätt utvecklas. Kv. Amicitia står i dag oanvänt till stora delar. I den östra delen bedrivs en skeppshandel som i sig är ett intressant levande exempel på det moderna samhällets kulturarv.

Genom att besvara följande frågeställningar kommer nya metoder att utvecklas för kulturmiljövården i länet:

- Vilka exteriöra och interiöra kulturhistoriska värden besitter Kv. Amicitia?
- Hur kan dessa värden tas tillvara vid ett brukande av byggnaden?

- Hur kan byggnaden anpassas till en funktion ur teknisk, ekonomisk och tillgänglighets synpunkt?
- Vilka verksamheter kan rymmas i byggnaden med hänsyn till de antikvariska intressena?

F.d. lagerutrymmen i kv. Amicitia. Foto: Länsmuseet Gävleborg

Bakgrund och syfte med projektet

Alderholmen har sedan 1600-talet varit centrum för handel och transport i Gävle stad. Efter den stora stadsbranden 1869 bebyggdes den västra delen av Alderholmen med nya funktionsenliga magasin i tidstypisk arkitektur. Denna del ingår i riksintresseområde för Gävle stad (K800). Sedan 1980-talet har Gävle kommun haft planer på att bebygga de östra delarna av området och hitta nya funktioner för de befintliga magasinerna.

Under 2002 och 2003 har planerna intensifierats för en exploatering av området och behovet av planeringsunderlag har aktualiserats. I samband med detta har ett av de mest välbevarade magasinerna, Kv. Amicitia, lyfts fram som ett exempel på att de byggnader som konstituerar riksintresset kan behöva förändras för att få nya användningsområden. Länsmuseets och länsstyrelsens antikvarier har deltagit i ett flertal samrådsmöten med ägarna till fastigheten samt tjänstemän och politiker på Gävle kommun för att diskutera bevarande och brukande av magasinerna i allmänhet och kv. Amicitia i synnerhet. Kulturmiljövården har i det här fallet försökt att ligga steget före och få upp de kulturhistoriska värdena på agendan i ett tidigt skede istället för att komma i efterhand och granska färdiga förslag.

För att kunna arbeta vidare med området ur kulturhistorisk synpunkt behövs ett kunskapsunderlag där kulturmiljövården tas fram. För kv. Amicitia önskar kulturmiljövården utveckla en ny arbetsmodell där antikvariska och kommersiella aspekter belyses i en gemensam utredning. Arbetet med Alderholmen sker i nära samråd mellan kommunens tjänstemän och politiker, fastighetsägare och kulturmiljövårdens företrädare.

Skeppshandel i Kv. Amicitia. Foto: Länsmuseet Gävleborg

Förväntade resultat och effekter

- nya arbetsmetoder för inventering
- en arbetsmodell för länets kulturmiljövård vid större exploateringstryck på områden med kulturhistoriska värden
- ett praktiskt exempel på hur byggnader uppförda för en viss användning kan anpassas till annan användning utan att de kulturhistoriska värdena går förlorade
- delaktighet av kommunens tjänstemän, politiker och invånare, fastighetsägare i området, länsstyrelse och länsmuseum
- förbättrat samarbetsklimat mellan kulturmiljövårdens företrädare och Gävle kommun

Tid- och genomförandeplan för ansökningsåret

Samrådsmöten	2003-2005
Marknadsföringsplan	maj 2004
Arkivstudier	maj 2004
Inventeringar	maj 2004
Antikvarisk utredning av Kv. Amicitia	juli 2004
Teknisk utredning av Kv. Amicitia	augusti 2004
Fastighetsekonomisk utredning av kv. Amicitia	oktober 2004
Rapportarbete	december 2004 - februari 2005
Marknadsföring	2004-2005
Utvärdering	april 2005

Plan för resultatspridning

Inom projektet tas en *marknadsföringsplan* fram i ett tidigt skede för att kunna planera kontakter med media och spridning av information. *Rapporterna* från inventeringen och utredningen av kv. Amicitia distribueras till kommunens tjänstemän och politiker, fastighetsägare och media. För att sprida kunskapen om området till allmänheten och väcka intresset för Alderholmens historiska årsringar genomförs en *stadsvandring* och en särskild aktivitet på *Kulturhusens Dag*. Inom länsmuseets programverksamhet förmedlas

resultaten från projektet under en *kulturlunch*. En presentation av den nya arbetsmodellen och spridning av arbetssättet görs för kulturmiljövårdens företrädare på *interna möten*.

Bilagor

Program för Alderholmen. Nya bostäder i gamla hamnen.

Program till detaljplan för magasinen på Alderholmen

Besiktningsprotokoll 2003-11-05

Inbjudan 2003-10-07

Tjänsteanteckningar 2003-03-03

Minnesanteckningar 2003-02-17

Minnesanteckningar 2003-03-03

”Sjömanshistorierna lever i stadens sista skeppshandel” Arbetarbladets bilaga Sommar 1999

Inventeringsblankett för byggnader på Alderholmen, exteriört

Datum:	Inventerare/fotograf:
Kvarter:	Fastighetsbeteckning

Beskrivning av bevarandevärda komponenter	Analys	
Tak (utförande, material, teknik)		
Fönster (utförande, material, teknik)		
Portar/Öppningar (utförande, material, teknik)		
Fasad (utförande, material, teknik)		
Utomhusmiljön (finns komponenter som är viktiga för/hör ihop med byggnaden?)		
Övrigt		

Sammantagen kulturhistorisk bedömning:

Rivningsförbud: Ja ☐ Nej ☐

Kulturhistoriskt värde: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐
(1=synnerligen kulturhistoriskt värdefullt (KML), 2=särskilt kulturhistoriskt värdefullt (PBL 3:12), 3= miljöskapande värde)

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Södra Strandgatan 20, Box 746, 801 28 Gävle
Tfn 026-65 56 00 www.lansmuseetgavleborg.se